

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA

MAATALOUDEN TYÖLLISYYS- VAIKUTUKSET SUOMESSA

TEKIJÄ: Kati Haataja

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala			
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Kati Haataja			
Työn nimi Maatalouden työllisyysvaikutukset Suomessa			
Päiväys	04.04.2017	Sivumäärä/Liitteet	37/3
Ohjaaja(t) Kati Partanen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Ruokatieto Yhdistys ry, Minna Asunmaa			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä selvitettiin suomalaisen maatalouden vaikutusta eri ammattikuntien työllisyyteen. Työllisyysvaikutusten tuominen näkyväksi kuluttajille voi vaikuttaa myönteisesti yleiseen mielipiteeseen maataloudesta. Yleisen mielipiteen kautta saadaan vaikutettua myös kuluttajien, teollisuuden ja suurkeittiöiden elintarvikehankintoihin. Tämä voi johtaa siihen, että myönteisellä mielipiteellä voidaan kasvattaa suomalaisten elintarvikkeiden suosiota, jolloin saadaan maataloutta kannattavammaksi ja suomalaisen maatalouden arvostus lisääntyy. Vahva maatalous tarjoaa töitä myös agrologeille. Maatalouden kannattavuuden lisääminen vahvistaa myös muita maaseutuelinkeinoja. Samalla tutkittiin mitä ammatteja karsiutuisi, jos maatalous loppuisi Suomesta kokonaan.</p> <p>Toimeksiantajana oli Ruokatieto Yhdistys ry puolueettomana toimijana niin kuluttajien kuin maataloudenkin suuntaan. Toimeksiantajan edustajana toimi markkinointi- ja viestintäpäällikkö Minna Asunmaa. Ruokatieto Yhdistys ry on perustettu vuonna 1958 ja yhdistyksen tavoitteita ovat suomalaisen ruoan menekien ja arvostuksen lisääminen, ruokaan liittyvän tiedon ja osaamisen jakaminen sekä suomalaisen ruokaketjun kilpailuedun voimistaminen.</p> <p>Työ toteutettiin keräämällä internetistä maatalouteen linkittyviä työllisten lukumääriä ja selvittämällä erilaisia ammattikuntia. Ammattikunnat sekä erilaiset työllistävät tahot lajiteltiin kaikkiaan neljään ryhmään, jotka olivat maatalousyrittäjät, välittömästi työllistyvät, välillisesti työllistyvät sekä muut työlliset. Jokainen työllisten ryhmä analysoitiin erikseen taulukoin ja kuvioin.</p> <p>Tuloksista selvisi, että maataloudella on vaikutusta 315 175 ihmisen työllisyyteen. Näistä kaikista ryhmistä suurin osuus oli muiden työllisten ryhmällä 181 837 henkilön verran, ja tämän ryhmän työllisyyteen maatalous vaikuttaa vain vähän. Jos laskettiin vain välittömästi ja välillisesti työllistyvät, niin maatalous vaikuttaa noin 132 300 ihmisen työllisyyteen. Välitön työllisyysvaikutus oli noin 89 100 henkilöä, joista maatalousyrittäjien osuus oli 64 277 ja välillisesti työllistyviä oli kaikkiaan 43 215 työllistä.</p> <p>Opinnäytetyössä keskityttiin työllisten lukumääriin, mutta jatkotutkimusta voisi tehdä siitä millä aikajaksolla työllisyysvaikutukset ilmenisivät tai kuinka suuri on rahavirta suomalaisen maatalouden työllisyydessä tai kuinka paljon verotuloja maatalous tuo joko alueittain tai laajemmin koko Suomeen.</p>			
Avainsanat maatalous, maatalousyrittäjät, työllisyys, työllisyysvaikutukset			

Field of Study Natural Resources and the Environment			
Degree Programme Degree Program in Agriculture and Rural Development			
Author(s) Kati Haataja			
Title of Thesis The employment effects caused by agriculture in Finland			
Date	03 04.04.2017	Pages/Appendices	37/3
Supervisor(s) Kati Partanen			
Client Organisation /Partners Ruokatieto Yhdistys ry, Minna Asunmaa			
<p>Abstract</p> <p>The thesis investigated the impact of Finnish agriculture on the employment of different professions. Making the employment effects visible to consumers, can have a positive impact on public opinion about agriculture. Via public opinion you can influence consumers, foodstuff purchases in institutional kitchens and industry. This can increase the popularity of Finnish foodstuff and increase appreciation and profitability of Finnish agriculture. A strong agriculture offers work also to Agrologists. At the same time it was also studied what kind of professions would be lost, if Finnish agriculture disappeared completely.</p> <p>The thesis was assigned by Ruokatieto Yhdistys ry, because it works as an impartial player in the direction of both consumers and agriculture. The representative of the client was Marketing and Communications manager Minna Asunmaa. Ruokatieto Yhdistys ry was founded in 1958. Its goals include increasing sales and appreciation of Finnish food, sharing of information and knowledge linked to food as well as strengthening the competitiveness of Finnish food chain in comparison to that of foreign.</p> <p>The work was made by collecting the numbers of the employed and investigating the different professional groups on the internet relating to agriculture. Professions and different employing parties were sorted into four groups, these were farmers, directly employed, indirectly employed and other employed. Every group of employed persons was analyzed separately with figures and tables.</p> <p>The results showed that agriculture impacts of 315 175 human-employments. From all those groups the biggest group of persons employed 181 837 people. Agriculture has little impact on employment of this group. If only counted directly and indirectly employed, agriculture affects around 132 300 people. Impact on direct employment was about 89 100 employed persons, including farmers accounted for 64 277 and indirectly employ had a total of 43 215 employed.</p> <p>The thesis focus was the numbers of employed people, but further research might concern the timeline of those effects or the perspective of how big cash moves with the Finnish agricultural employment or how much tax revenue comes from agriculture, by area or more broadly by the whole Finland</p>			
Keywords agriculture, agricultural entrepreneurs, Finnish, employment, the impact on employment, employment effects			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	KÄSITTEET	6
3	SUOMEN TYÖLLISYYDESTÄ.....	7
3.1	Työllisyystutkimuksia.....	8
3.2	Vienti ja huoltovarmuus.....	9
4	TUTKIMUS SUOMALAISEN MAATALOUDEN TYÖLLISYYSVAIKUTUKSISTA.....	10
4.1	Tausta ja tarkoitus	10
4.2	Aineisto ja menetelmät.....	10
4.3	Aineiston kerääminen.....	11
4.4	Aineiston analysointi	12
4.5	Luotettavuus, validiteetti ja reabiliteetti	13
4.6	Eettisyys.....	14
5	TULOKSET	15
5.1	Välittömästi työllistyvät.....	16
5.2	Välillisesti työllistyvät.....	19
5.3	Maatalouteen linkittyviä muita työllisiä	25
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
7	PÄÄTÄNTÖ.....	29
8	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	31
	LIITE 1: TYÖLLISTEN NIMET JA VIITTEET.....	35
	LIITE 2. TOIMIPAIKKOJEN LUKUMÄÄRÄT SIIVOOJIEN LASKENNASSA JA VIITTEET	36
	LIITE 3. MUIDEN TYÖLLISTEN VIITTEET	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheeksi valikoitui ajankohtainen ja työllisyyteen liittyvä aihe, maatalouden työllisyysvaikutukset. Opinnäytetyössä käsitellään maatalouden merkitystä Suomessa ja keskitytään sen välittömiin ja välillisiin työllisyysvaikutuksiin eri ammattikunnissa. Opinnäytetyön aiheena oli alun perin alkutuotannon merkitys tuottajille ja kuluttajille, mutta aluetta oli rajattava huomattavasti, koska aihealue olisi ollut liian laaja. Maatalouden työllisyysvaikutukset-aihealuekin käsittää laajan kokonaisuuden.

Ajatus opinnäytetyön aiheeksi muotoutui varsinkin sosiaalisessa mediassa ja lehtien keskustelupalstoilla käytyjen keskustelujen perusteella. Useissa keskusteluissa oli aiheena suomalaisen maatalouden merkityksettömyys, ulkomaisten elintarvikkeiden halpuus ja niiden saamisen helppous sekä maataloustukien maksaminen maanviljelijöille. Moni keskusteluihin osallistunut henkilö oli sitä mieltä, ettei suomalaisella maataloudella ole mitään merkitystä edes työllisyyden kannalta ja ulkomaisilla elintarvikkeilla pärjäisimme myös kriisitilanteissa. Näistä keskusteluista sai vaikutelman, että maatalous on taakka, jos ei suurimmalle osalle keskustelijoista, niin ainakin äänekkäimmälle osalle heistä.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Ruokatieto Yhdistys ry, koska se on puolueeton toimija kuluttajien suuntaan. Toimeksiantajan edustajana toimii markkinointi- ja viestintäpäällikkö Minna Asunmaa. Ruokatieto Yhdistys ry on perustettu vuonna 1958, ja sen aikaisempina niminä on ollut MAT ry eli maatalousalan tiedotuskeskus sekä Finfood -Suomen Ruokatieto ry. Yhdistyksen tavoitteita ovat suomalaisen ruoan menekin ja arvostuksen lisääminen, ruokaan liittyvän tiedon ja osaamisen jakaminen sekä suomalaisen ruokaketjun kilpailuedun voimistaminen. Kaikki Hyvää Suomesta -merkkiä käyttävät yritykset ovat Ruokatieto Yhdistys ry:n jäseniä. Muita sen jäseniä ovat organisaatiot, joita kiinnostaa suomalaisen ruokakulttuurin edistäminen. Jäseniä yhdistyksellä on tällä hetkellä 290. Ruokatieto Yhdistys ry:n toimintaa ohjaavia arvoja ovat suomalaisuus, luotettavuus sekä kumppanuus. (Ruokatieto Yhdistys ry, 2016.) Hyvää Suomesta- merkki syntyi 1993 halusta suomalaisen ruoan mielikuvan vahvistamisesta, samalla kun kansainvälinen kilpailu oli avautumassa markkinoille EU-jäsenyyden vuoksi. Merkillä haluttiin kertoa elintarvikkeiden suomalaisesta alkuperästä luotettavasti. (Ruokatieto Yhdistys ry, 2017.)

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää suomalaisen maatalouden työllisyysvaikutuksia eri ammattikunnissa. Samalla tutkittiin mitä ammatteja karsiutuisi, jos maatalous loppuisi Suomesta kokonaan. Selvityksen tulosten tuominen näkyväksi kuluttajille voi vaikuttaa myönteisesti yleiseen mielipiteeseen suomalaisesta maataloudesta. Yleisen mielipiteen kautta saadaan vaikutettua myös kuluttajien, teollisuuden ja suurkeittiöiden elintarvikehankintoihin. Tämä puolestaan johtaa siihen, että myönteisellä mielipiteellä voidaan kasvattaa suomalaisten elintarvikkeiden suosiota, jolloin saadaan maataloutta kannattavammaksi ja suomalaisen maatalouden arvostus lisääntyy. Vahva ja kasvava maatalous tarjoaa tulevaisuudessa töitä myös agrologeille niin neuvonnassa, teollisuudessa, myynnissä kuin monessa muussakin työssä ja maatalouden kannattavuuden lisääminen vahvistaa myös rinnakkaiselinkeinoja.

2 KÄSITTEET

Tässä opinnäytetyössä käytetään esimerkiksi tilastoissa esiintyviä käsitteitä, kuten työlliset ja työttömät. Myös alkutuotanto ja maatalous on määritelty, sillä niiden merkitykset sekoittuvat usein keskenään. Alkutuotantoa ei ajatella yleensä laajana kokonaisuutena, vaan se typistyy usein käsittämään pelkästään maatalouden.

Alkutuotanto sisältää maatalouden, metsästyksen, kalastuksen ja marjojen poiminnan (Evira, 2016a). Alkutuotantoa ovat myös kaivostoiminta ja louhinta. Alkutuotannon tuotteet tulevat suoraan luonnosta, eli niitä ei ole millään muotoa jalostettu vaan niistä voidaan jalostaa tuotteita kuluttajille. (Peda.net, 2017.) Opinnäytetyössä alkutuotannossa keskitytään maatalouteen.

Maatalous on osa alkutuotantoa, maatalouteen kuuluvat maanviljely ja kotieläintuotanto. Maatalouteen kuuluvat myös hedelmien ja marjojen kasvatus sekä kasvihuonetuotanto. Maatalous on kalastuksen ohella elinkeinona ihmiskunnan tärkein ravinnontuottaja. Maanviljelyllä tuotetaan kasviraivintoa niin ihmisille kuin myös kotieläimille. Tuotantoeläimiä käytetään tuottamaan ihmisille maitotuotteita, lihaa, munia, nahkaa tai villaa. Tuotantoeläimet tuottavat myös maanviljelyn tarvitsemaa lannoitetta. (Veräjä, s. a.)

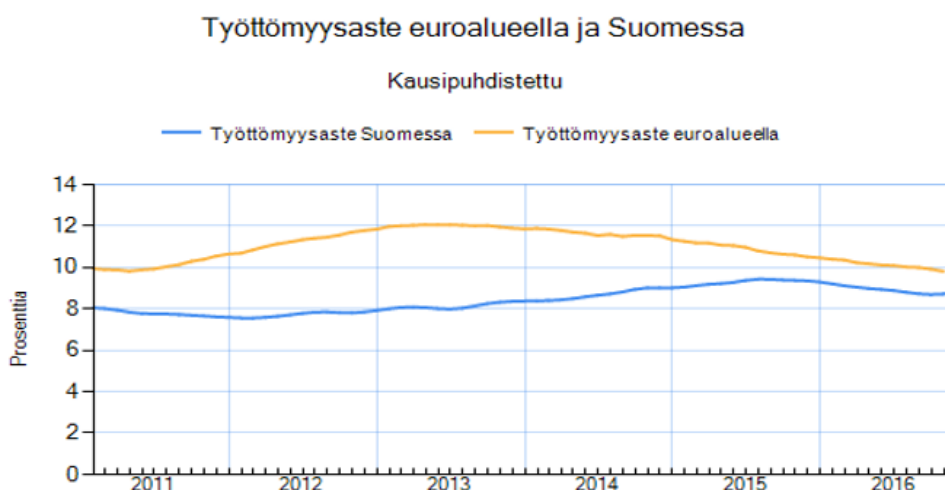
Ruokaketjuun katsotaan kuuluvan ihmiset, jotka osallistuvat alkutuotannon raaka-aineiden muuttamiseen loppukäyttäjälle (Asunmaa, 2017). Eli se sisältää kaikki ruoan tuotannon ketjut alkutuotannosta ja luonnon tuotteiden keräämisestä aina jalostukseen ja jakeluun saakka. Ruokaketju sisältää myös kaikki lopputuoteryhmät eli esimerkiksi veden ja juomat, viljan ja viljatuotteet, vihannekset, marjat ja hedelmät, mutta myös lihan, kalan, maitotuotteet ja jopa makeiset. (Holmberg & Tuominen-Theusen, 2015.) Ruokaketju on määritelty, koska tutkimuksissa käytetään paljon elintarvikesektori-sanaa kuvaamaan koko ruokaketjua. Opinnäytetyössä päädyttiin selkeyden vuoksi käyttämään ruokaketjua tässä yhteydessä.

Työllisen määritelmä riippuu käytettävän tiedon tarpeesta. Esimerkiksi väestölaskennassa työllinen on 18–74 vuotias henkilö, joka on ollut vuoden viimeisellä viikolla ansiotyössä, eikä ole ollut työvoimatoimistossa työttömänä työnhakijana tai varusmies- tai siviilipalvelua suorittamassa. (SVT, s. a. a.) Tässä opinnäytetyössä työllinen on työvoimatutkimuksissa käytettävän käsitteen mukaan tehnyt tutkimusviikolla vähintään tunnin ansiotyötä palkkaa, luontaisetua tai voittoa saadakseen tai on ollut tilapäisesti töistä poissa, joko äitiys- tai isyysvapaalla tai sairaana ja poissaolo on kestänyt alle kolme kuukautta. Työllisiksi katsotaan palkansaajat, yrittäjät sekä perheenjäsenen yrityksessä, samassa taloudessa asuva palkatta työskentelevä henkilö. (SVT, s. a. b.)

Työtön on tässä opinnäytetyössä työvoimatutkimuksissa käytettävän määritelmän mukaisesti henkilö, joka tutkimusviikolla ei ollut palkkatyössä eikä tehnyt työtä yrittäjänä, määritelmän mukaan henkilö myös etsii aktiivisesti työtä ja on valmis aloittamaan työt kahden viikon kuluessa. Myös työpäikastaan lomautettu voidaan lukea työttömäksi. (SVT, s. a. c.)

3 SUOMEN TYÖLLISYYDESTÄ

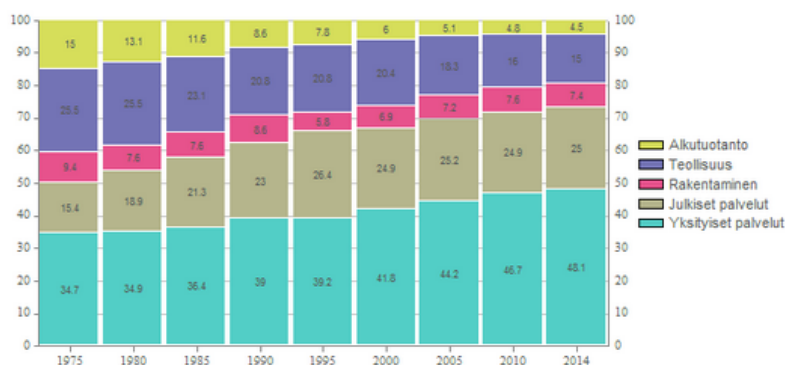
Suomen työttömyysaste on pysytellyt noin kahdeksassa prosentissa (kuvio 1) muutaman viimeisen vuoden ajan ja kasvanut vuonna 2016 jo melkein 10 %:iin. Samaan aikaan työttömyys on kasvanut myös muissa euroalueen maissa, mutta niissä se on lähtenyt aikaisemmassa vaiheessa vähene- mään. Vuoden 2015 jälkeen on ollut näkyvissä Suomen työllisyydessä jo pientä paranemista, mutta ei yhtä voimakasta kuin euroalueen muissa maissa. (Suomen Pankki, 2017.)

KUVIO 1. Työttömyysaste Suomessa ja euroalueella (Suomen Pankki, 2017.)

Suomessa oli vielä vuonna 1995 maatalous- ja puutarha-alan yrityksiä noin 100 000, mutta vuonna 2015 jäljellä oli enää noin 51 000 tilaa. Maatalous- ja puutarha-alan yrityksissä työskenteli vielä 2013 noin 110 000 ihmistä. Yritysten lukumäärä on liki puolittunut 20 vuodessa, ja sama kehityssuunta näyttää jatkuvan edelleen. Mutta vaikka tilojen lukumäärä onkin jatkuvasti pienentynyt, on kuitenkin vastaavasti tilakoko kasvanut, ja myös eläinmäärä kotieläintuotannossa pysynyt likimain samalla tasolla. (Jokela, 2016.) Kaikkia toimialoja tarkasteltaessa, on alkutuotannossa ja teollisuudessa työllisyys ollut laskussa jo yli neljäkymmentä vuotta (kuvio 2), kun puolestaan rakentamisessa on pysytty samoissa luvuissa. Julkiset ja yksityiset palvelut ovat työllistäneet samalla ajanjaksolla yhä enemmän henkilöitä. (EK ry, s. a.)

Suomen työllisyyden rakenne, %

KUVIO 2. Suomen työllisyyden rakenne (EK ry, s. a.)

3.1 Työllisyystutkimuksia

Suomen työllisyyttä tutkivat vuosittain muun muassa Luonnonvarakeskus, Tilastokeskus sekä Työ- ja elinkeinoministeriö. Osaa tilastoista tutkitaan niinkin useasti kuin kuukausitasolla. Tällainen tilasto on esimerkiksi Tilastokeskuksen työvoimatutkimus, mutta tilastoja kerätään myös neljännes- sekä puolivuositain. (Tilastokeskus, s. a.) On olemassa myös alakohtaisia tutkimuksia, kuten Luonnonvarakeskuksen tutkimus maa- ja puutarhatalouden työvoimasta, jossa saadaan tietoa esimerkiksi työnteekijöiden lukumäärästä ja koulutuksesta. Tilastoja voi tarkastella myös tilan tuotantosuunnan mukaan, ja vertailla tietoja kaikkien Euroopan talousalueen maiden työvoimatilastojen kanssa. (Tilastokeskus, 2016.)

Suomalaisen ruoantuotannon tarvetta ja arvostusta on tutkittu muun muassa Ajatuspaja e2:n, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton (MTK) ja Maaseudun Sivistysliiton teettämällä tutkimuksilla vuosina 2012 ja 2013. Tutkimuksissa oli mukana lähes 4 000 vastaajaa eri ikä-, tulo- ja koulutusryhmistä, ja niissä otettiin huomioon myös ammatti, puoluekanta ja sukupuoli. Tutkimuksissa selvitettiin suomalaisten ruoka- ja maatalousnäkömyksiä ympäristön, EU:n ja kotimaisuuden näkökulmasta. Tutkimuksista kävi ilmi, että suurin osa vastaajista haluaa turvata suomalaisen ruoantuotannon tulevaisuuden. Tämä johtuu osaksi siitä, että suomalaisia elintarvikkeita pidetään turvallisina ja esimerkiksi kotimaisia juureksia pidetään ravintoarvoltaan parempina kuin riisiä tai pastaa. (Ajatuspaja e2, MTK ja Maaseudun Sivistysliitto, 2014.)

Ruokaketjun osaamistarpeita tulevaisuudessa on selvitetty Opetushallituksen VOSE-ennakointihankkeessa. Taustaselvityksessä käytiin tarkasti läpi ruokaketjuun liittyviä toimialoja sekä ammattinimikkeitä. Selvityksessä annettiin taustatietoa ruokaketjusta ennakointiryhmän jäsenille sekä ennakoitiin työvoimassa tapahtuvia muutoksia vuoteen 2030 saakka. Selvityksessä myös ennakoitiin alkutuotannon työllisten määrän kasvavan ainakin 2020-luvun alkuvuosille saakka, mutta vähenvän kuitenkin 2030 mennessä. Tässä laskelmassa ei oltu eroteltu maa-, kala- eikä riistataloutta muista alkutuotannon toimialoista. Maatalous- ja puutarha-alan yrittäjien ikääntyminen ja tiloista luopuminen kuitenkin kasvattaa jatkavien yrittäjien tilakokoja heidän laajentaessaan tuotantojaan, jonka vuoksi vieraan työvoiman tarve kasvaa tulevaisuudessa. Osa maataloilta tai puutarha-alan yrityksiin työllistyvästä työvoimasta on kuitenkin ulkomaista. Samalla selvityksessä tarkasteltiin myös koulutustarpeen muutoksia ja suurta huolta aiheutti kehityssuunta koulutuksen määrässä sekä laadussa. Maatalojen kasvattaessa kokoaan on tullut tarvetta myös yritysjohtamisen ja tuotantoteknologian koulutuksille maatalousalan kouluissa. Selvityksen mukaan suomalaisella alkutuotannolla on suuri merkitys Suomen elintarviketeollisuudelle, sillä siellä käytettävistä raaka-aineista suomalaisia on lähes 85 prosenttia ja elintarviketeollisuus kattaa lähes 80 prosenttia Suomen elintarvikemarkkinoista. Elintarviketeollisuus on kuitenkin yhä riippuvaisempi sisämarkkinoiden kysynnästä. (Holmberg & Tuominen-Theusen, 2015.)

3.2 Vienti ja huoltovarmuus

Maatilojen kannattavuuteen vaikuttavat suomalaisten elintarvikeostot ja ulkomaan vientimarkkinat. Viennin pienentyminen Venäjän asettamien tuontirajoitusten vuoksi on aiheuttanut paljon ongelmia elintarviketeollisuudelle ja sitä kautta myös maataloudelle. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2015.) Tuottajien vaikutusmahdollisuudet tuotteidensa hintoihin ovat olemattomat. Ulkomaisten tuotteiden matalammat hinnat pienentävät entisestään suomalaisen maatalouden kannattavuutta. Suoramyynti ja lähiruokaringit ovat tiloille väyliä saada tuotteitaan ilman välikäsiä kuluttajille, jolloin tuottajahinta on korkeampi, mutta kuluttajahintaan sillä ei pitäisi olla korottavaa vaikutusta. (Virnes, 2013.)

Maataloustuotteiden markkinahintojen lasku Venäjän viennin tyrehtymisen vuoksi on syönyt tilojen kannattavuutta ja maatalouspolitiikan muutokset EU:ssa on lisännyt byrokratiaa maataloudessa entisestään. Tämän vuoksi maanviljelijät ovat kokeneet joutuneensa maailmanpolitiikan maksajiksi. Maataloustukien leikkaus yli 70 miljoonalla eurolla ja tukien maksatusten siirtäminen 250 miljoonan euron osalta, jopa puolella vuodella myöhäisemmäksi, sai viljelijät yhdessä liikkeelle ja esittämään oman vaatimuslistan hallitukselle. (MTK, 2016a.) Viljelijöiden vaatimuksia olivat muun muassa ruoan halpuuttamisen lopettaminen, byrokratian keventäminen sekä kartellien ja keinottelun kuriin laittaminen. Mielenilmauksen jälkeen päättäjiltä löytyi ymmärrystä viljelijöiden ahdingolle sekä lupauksia asioiden kuntoon laittamiseksi. Suomalaisen ruoan asemaa kilpailutuksissa ja julkisissa hankinnoissa luvattiin parantaa ja byrokratiaa aiotaan keventää. (MTK, 2016b.)

Suomalainen ruoantuotanto on myös huoltovarmuuden vuoksi ensiarvoisen tärkeä. Kriisitilanteissa saattaa ulkomaisen ruoan tuonti tyrehtyä kokonaan ja silloin on kansalaisten ravinnon löydyttävä omasta maasta. Suomalainen ruoantuotanto on myös muissakin poikkeustilanteissa saatava toimimaan normaalisti, silloin voidaan turvata suomalaisille tarpeellisten elintarvikkeiden saanti. (Nurro, 2013a.) Euroopan Unionissa ruokaturva halutaan taata yhteisellä maatalouspolitiikalla, jossa käytetään hyväksi yhteisiä markkinoita. Kriisitilanteessa unionin yhteinen omavaraisuus saataisiin hedelmiä lukuun ottamatta katettua, mutta tuotannon erikoistuminen aiheuttaa jäsenmaissa eroja omavaraisuuden saavuttamiseksi. Suomen lisäksi vain Sveitsi on Euroopan maista kehittänyt ja kirjannut lakiin huoltovarmuusstrategian. (Anttila, 2015.)

4 TUTKIMUS SUOMALAISEN MAATALOUDEN TYÖLLISYYSVAIKUTUKSISTA

4.1 Tausta ja tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää suomalaisen maatalouden työllisyysvaikutuksia eri ammattikunnissa. Selvityksen avulla ja tulosten julkistamisella voidaan vaikuttaa myönteisesti yleiseen mielipiteeseen suomalaisesta maataloudesta. Yleisen mielipiteen kautta voidaan vaikuttaa myös kullattajien, teollisuuden ja suurkeittiöiden elintarvikehankintoihin. Tämä puolestaan johtaa siihen, että lisääntyvillä elintarvikehankinoilla saadaan suomalaista maataloutta kannattavammaksi ja arvostetummaksi kuin se tällä hetkellä on.

Opinnäytetyössä etsitään tarkkoja lukuja maatalouteen liittyvien työllisten määristä. Samalla tutkitaan, mitä ammatteja karsiutuisi, jos suomalaista maataloutta ei olisi ollenkaan. Tämän vuoksi kaikista toimialoista ja ammattikunnista tarkastellaan sellaisia ammatteja, joiden työllisyys linkittyy maatalouteen joko välittömästi tai välillisesti. Tutkimuksessa tarkastellaan myös ammattikuntia, joiden työllisyyteen maataloudella voi olla vaikutusta, mutta ei niin voimakasta, että maatalouden loppuminen vähentäisi alojen työllisten määrää samansuuruisesti kuin välittömästi ja välillisesti työllistyvillä.

Tutkimusaineisto kerätään internet-lähteistä, joko suoraan yritysten kotisivuilta tai tilinpäätöstiedoista. Osa tutkimusaineistosta joudutaan keräämään myös tilastoista, jos muuta kautta ei tietoa löydy. Tarkoitus on kuitenkin etsiä työllisistä tietoa suoraan maatalousalan toimijoilta, jolloin saadaan karstittua joukkoon kuulumattomia työllisiä tutkimustuloksista tarkemmin pois.

4.2 Aineisto ja menetelmät

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusta, jossa tutkittava aineisto on kvantitatiivista, koska tässä opinnäytetyössä tutkittiin sekä lukumääriä että ammattikuntia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston muuttajat ovat pääasiallisesti kielellisesti ilmaistuja, mutta esimerkiksi tilastoja käsittelevissä aineistoissa voi olla myös numeerista aineistoa (Karjalainen, 2010, s. 19). Tarkempi menetelmäkuvaus on aineistoanalyysi, jossa on yhdistetty kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Tässä tutkimuksessa käytettiin tiedonkeruumenetelmänä sekundäärisen aineiston eli esimerkiksi tilastojen keräämistä. (Kananen, 2014.)

Tutkimuksen vaiheisiin kuuluu, että valitaan ja muotoillaan tutkimusongelma, jota aletaan selvittää. Tutkimusongelman selvittämiseksi valitaan perusjoukko, jota tutkitaan ja samalla valitaan, käytetäänkö perusjoukosta jotain otantaa vai käytetäänkö tutkimuksessa koko perusjoukkoa. Tutkimuksen etenemisen mahdollistamiseksi on mietittävä myös mitä tietoja tarvitaan ja miten tiedot saadaan (Karjalainen, 2010, ss. 14–15, 19.)

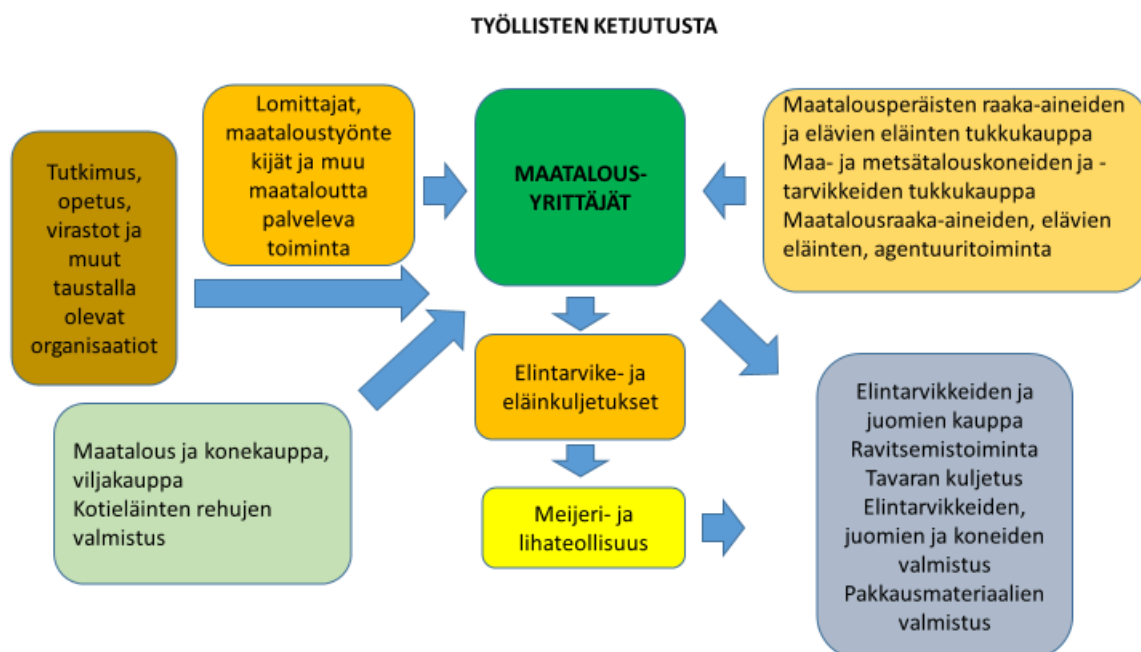
Opinnäytetyön tutkimuksessa ei kerätty tietoa kyselyn pohjalta, koska perusjoukko sekä otanta olisivat olleet liian suuria ja vaikeasti hallittavia. Kysely olisi myös pitänyt lähettää kaikille eri toimialoilla

toimiville yrityksille, eikä kysymysten asettelu ymmärrettäväksi olisi ollut helppoa. Tästä syystä valittiin menetelmä, jolla saatiin kohdistettua niin yrityksiä, toimialoja kuin myös etsittävää tietoa tarkemmin. Menetelmänä oli tarvittavan aineiston kerääminen internetistä ja niiden analysointi ja tulosten raportointi.

Tutkimuksessa haluttiin selvittää ammattikuntia, joiden työllisyyteen suomalainen maatalous vaikuttaa. Perusjoukoksi valittiin maatalouteen linkittyvät ammatit ja, tarkoitus oli käyttää koko perusjoukkoa. Tarvittavia tietoja olivat muun muassa ammatti, työllisten lukumäärä, toimiala ja toimipaikkojen lukumäärä. Tutkimusjoukoksi valittiin ammattikunnat, jotka ovat linkittyneet maatalouteen. Tutkimuksessa käytettiin kehikko-perusjoukkoa, jotta pystyttiin tutkimaan vain sitä joukkoa, jonka tiedot saatiin kerättyä muun muassa tilastoista, yritysten omilta sivustoilta tai tilinpäätöksistä.

4.3 Aineiston kerääminen

Kaikkia ammatteja sisältävää työllisyyskarttaa suomalaisen maatalouden ja eri ammattikuntien välille ei löytynyt. Tästä syystä oli pääteltävä tärkeitä ammatteja ja ketjutettava niitä maataloudesta eteenpäin niin että mukaan saatiin myös maatalouskauppaa ja esimerkiksi maahantuontia. Erilaisten ammattien vaikutusta toisiinsa jouduttiin myös miettimään ja samalla rakentamaan eräänlainen ammattiketju (kuvio 3), jossa saatiin pääpiirteittäin tärkeimmät ammattikunnat selville. Ketjutuksen jälkeen oli myös helpompi aloittaa tarkempien tietojen etsiminen. Kaikista työllisyysketjuun laitetuista ryhmistä oli vielä löydettävä syvemmin erilaisia toimijoita tai yrityksiä, jota kautta päästiin etsimään työllisten lukumääriä.

KUVIO 3. Työllisten ketjutus aineiston keräämistä varten.

Tutkimuksessa käytettiin suurta määrää internetistä saatuja tilastoja sekä yritysten, yhdistysten ja liittojen kotisivuja. Tämän vuoksi ammattiteistä, työllisten määristä sekä lähteistä oli tehtävä yhtenäinen taulukko (liite 1). Ammatteja kerätessä otettiin talteen myös mahdollisten toimipaikkojen luku-

määriä. Toimipaikkojen lukumäärää käytettiin siivoushenkilöstön määrän arvioimiseksi (liite 2). Lisää aineistoa löytyi tilastokeskuksen tutkimuksista, TE-keskuksen ylläpitämästä ammattinetistä sekä erilaisten yritysten tilinpäätöstiedoista. Osa tiedoista oli eri lailla ilmaistuna eri sivustoilla, joten oli etsittävä joko uusin tieto tai vastaavasti luotettavin lähde.

Ajallisesti aineiston kerääminen vei eniten aikaa, kun täytyi miettiä tiedon löytymiseksi syy-seuraus-yhteyksiä erilaisten ammattikuntien välille. Maatalouden ympärillä toimivien yhdistysten sivuilta löytyi myös linkkejä tai mainintoja ammattiryhmistä tai jonkin ammatin omasta yhdistyksestä. Tätä kautta löytyi myös tarpeellista tietoa tutkimukseen. Lopuksi tarkasteltiin myös yleisesti muitakin toimialoja, joiden työllisyyteen maataloudella on vaikutusta (liite 3). Näihin aloihin ei perehdytty niin tarkasti kuin välillisesti ja välittömästi työllistyviin ja näistä analysoitiin vain mahdollisia tulevia vaikutuksia sekä sitä, mitä kautta maatalous on mahdollisesti vaikuttanut näiden alojen työllistymiseen. Nämä tiedot kerättiin suoraan Tilastokeskuksen PX-Web- tietokannasta toimialoittain, käyttäen muuttujina henkilöstömäärää ja yritysten lukumäärää.

Aineiston kerääminen alkoi täydellä teholla syksyllä 2016, kun ensin oli ratkaistu millä keinoilla olisi kannattavinta ja tarkinta aihealuetta tutkia ja minkälaisin menetelmin taulukoida saatu aineisto. Excel-tilaukointi ja erilaisten tietojen kerääminen internetistä oli järkevintä. Excel-tilaukkoon listattiin erilaisia ammatteja, joiden lähtökohtana oli jokin kuljetukseen, korjaamiseen tai esimerkiksi eläinten hoitoon liittyvä linkki maatalouden kanssa sekä erilaisia maataloutta tukevia yrityksiä ja ammattikuntia. Tärkeimpiä ammatteja olivat ne, joilla oli suora yhteys maatalousyrittäjiin.

Aineiston keräämisen olisi voinut tehdä koko tutkimukseen myös helpommin ja nopeammin eli käyttämällä vain tilastokeskuksen toimialaluokitusta, poimimalla toimialoittain työllisten määrät ja analysoimalla saatu tulos, mutta tämä koettiin liian pintapuoliseksi tutkimiseksi. Tällä menetelmällä saatu tieto olisi ollut suoraan vertailukelpoista muiden tutkimusten kanssa, mutta siitä ei olisi saatu eroteltua yhtä tarkasti välittömästi ja välillisesti työllistyvien määriä. Menetelmällä ei myöskään olisi voinut erotella tutkimukseen kuulumattomia työllisiä pois samalla tavalla kuin käytetyssä menetelmässä.

Aineisto koottiin Excel-tilaukkoon. Tietoa ja lisää lukuja olisi varmasti löytynyt enemmänkin, mutta jossain vaiheessa oli tehtävä päätös, että kaikki, ainakin merkittävimmät, työllistävät yritykset ja ammatit henkilöstömäärineen oli saatu kerättyä tutkimukseen. Sen jälkeen, kun taulukko oli saatu valmiiksi, jaoteltiin se vielä välittömästi ja välillisesti työllistyviin. Tämän jaottelu tehtiin aika karkealla vedolla, sillä moni ammattikunta saattaa kuulua kumpaankin ryhmään.

4.4 Aineiston analysointi

Tutkimuksen aineiston analysointi alkoi vuoden 2017 tammikuussa. Excel-tilaukoiden tietoja oli järjesteltävä ryhmittäin sekä mietittävä, kuinka suuria vaikutuksia kuhunkin ammattikuntaan maataloudella on. Samalla oli myös tarkasteltava, onko tutkimuksessa virheitä, jotka johtuvat tutkimuksessa saatujen tietojen puutteellisuudesta tai liian suurista lukumääristä. Aineistoa järjesteltäessä oli myös

mietittävä, kuinka läheinen suhde kullakin ammattiryhmällä on maatalouteen ja kuinka luotettavasti tämä on pystytty päättelemään.

Ammattikunnat sekä erilaiset työllistävät tahot lajiteltiin kaikkiaan neljään ryhmään, jotka olivat maatalousyrittäjät, välittömästi työllistyvät, välillisesti työllistyvät sekä muut työlliset. Alun perin tutkimuksessa oli vain kolme tutkittavaa ryhmää eli maatalousyrittäjät sekä välittömästi ja välillisesti työllistyvät, mutta toimeksiantajan ehdotuksesta lisättiin tutkimukseen vielä viimeinenkin ryhmä eli muut työlliset. Tämän ryhmän mukaan tulo laajensi hieman näkökulmaa maatalouden työllisyysvaikutuksiin, koska muiden työllisten joukolla ei ollut samanlaista kosketuspintaa maatalouden kanssa kuin alkuperäisillä työllisten ryhmillä.

Jokainen työllisten ryhmä oli analysoitava erikseen erilaisin taulukoin ja kuvioin. Taulukoinnilla ja kuvioilla haluttiin antaa yksityiskohtaisempaa tietoa jokaisesta työllisten ryhmästä. Tällä menetelmällä saadaan näytettyä tarkemmin työllisyysvaikutusten laajuutta muihinkin ammattikuntiin kuin maatalousyrittäjiin. Tämä jaottelu saattoi kuitenkin sisältää eri ammattiryhmien mahdollisia päällekkäisyyksiä. Analysoinnissa voi olla myös muita epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua jonkun työllisten joukon laskemisesta kokonaan väärään ryhmään kuuluvaksi, jos ryhmien muodostuksessa on päätelty maatalouden vaikutus ylisuureksi kyseiselle joukolle.

4.5 Luotettavuus, validiteetti ja reabiliteetti

Tutkimusten luotettavuus jaetaan kahteen osioon, validiteettiin ja reabiliteettiin, sen mukaan mitä osa-aluetta luotettavuudessa tarkastellaan. Validiteettiä tarkastellessa huomioidaan tutkimuksen pätevyyttä eli ovatko tutkimuksesta tehdyt johtopäätökset oikeita ja vastaavatko ne tutkimusongelmaan. Reliabiliteettiä tarkastellessa mietitään tutkimuksen ja analyysin johdonmukaisuutta ja mitausten tasaisuutta eli saadaanko samoja tuloksia samoin keinoin, jos tutkimus toistetaan. (Karjalainen, 2010, s. 16.)

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan ammattikuntia, jotka ovat linkittyneet suomalaiseen maatalouteen. Koska kaikkia Suomessa toimivia yrityksiä ja niiden henkilöstöä ei saada tutkimukseen laskettua ja sieltä eroteltua tutkimuksessa tarvittavia tietoja, on tutkimuksessa käytetty kehikko-perusjoukkoa. Tämä joukko muodostuu niistä tilastoyksiköistä, joista on kiinnostuttu ja jotka on ollut mahdollista tutkia. Tässä joukossa voi kuitenkin olla ali- tai ylipeittoa tavoiteperusjoukkoon nähden, koska osa tutkittavista yrityksistä voi jäädä laskelmien ulkopuolella tai jokin yritys voi tulla laskuihin kaksikin kertaa. Tämä aiheutuu siitä, että yritys voi olla useissa erilaisissa tilastoissa. (Karjalainen, 2010, ss. 16, 30.) Koska validiteettiin vaikuttaa johtopäätösten ja tutkimusongelman kohtaaminen, on tutkimusjoukolla suuri merkitys. Myös kerätyllä aineistolla on merkitystä, koska siitä on saatava tutkimukselle tarpeellista tietoa. (Holopainen & Pulkkinen, 2008, s. 16.)

Samalla, kun mietittiin tutkimusjoukon rakennetta ja sitä, tuleeko laskettua sama yritys tai henkilö useammankin kerran, on otettava myös huomioon työllisten lukumäärien epämääräisyys. Jos lähteessä puhutaan noin sadasta henkilöstä, opinnäytetyössä valittiin tässä tapauksessa lukumääräksi

tasana. Tuloksia kirjattaessa myös päätettiin käyttää joissakin kohdin laskennallisesti mieluummin pienempää lukumäärää kuin suurempaa, sillä suuremmat luvut voivat antaa harhaanjohtavan käsityksen maatalouden työllisyysvaikutuksille. Nämä ratkaisut vaikuttavat tutkimuksen reliabiliteettiin, koska samojen tutkimustulosten saaminen ja tutkimuksen toistettavuus vaikeutuvat (Holopainen & Pulkkinen, 2008, s. 17).

Koska opinnäytetyöhön on tarkoitus saada mahdollisimman ajantasaista tietoa, on suurin osa lähteistä internet-lähteitä ja tällöin on riski saada tarkistamatonta ja jopa virheellistä tietoa. Virheellisten tietojen käytön välttämiseksi on paneuduttava tutkimaan myös tiedon lähteiden luotettavuutta (Hirsjärvi;Remes;& Sajavaara, 2004, s. 178). Kaikki tutkimuksessa käytetty tieto ei välttämättä ole suoraan vertailukelpoista keskenään, koska tietoa kerätään eri vuosilta, johtuen saatavilla olevan tiedon julkaisuajankohdasta.

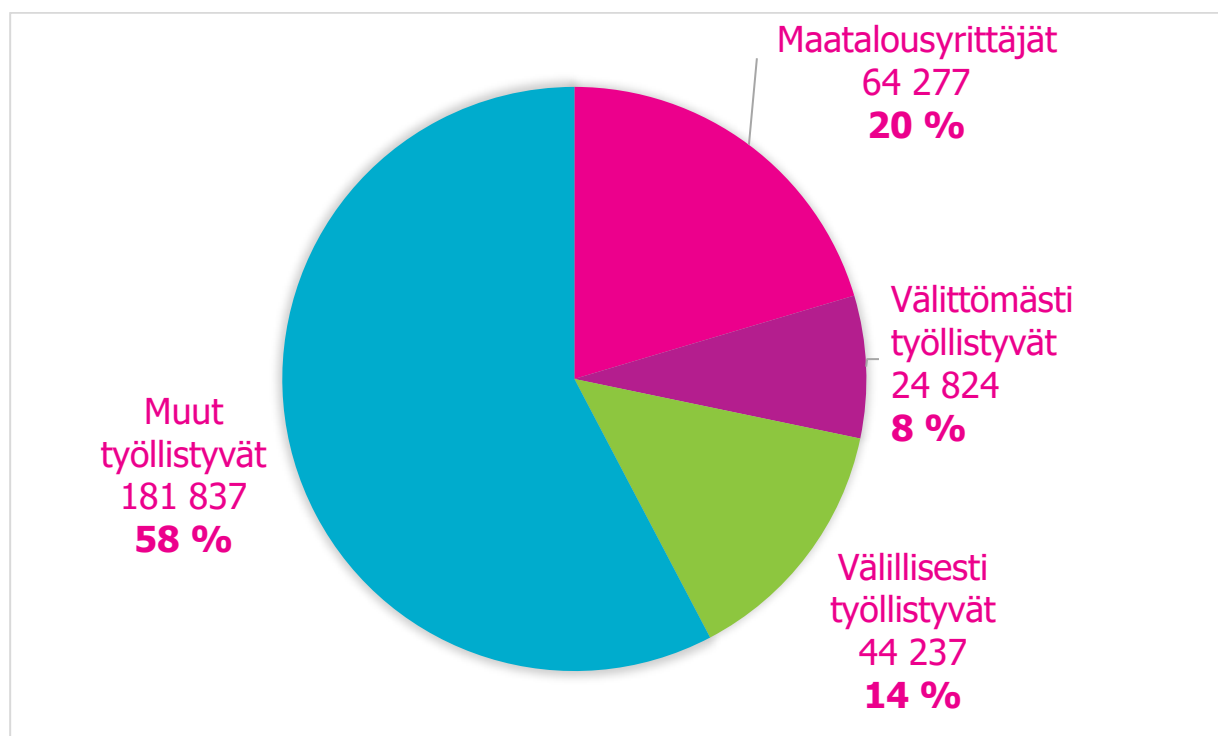
4.6 Eettisyys

Tutkimuksen eettisyyteen liittyvät tutkijan rehellisyys niin aineistoa tutkittaessa, tuloksia kirjattaessa ja niitä julkistettaessa. Lähdeviitteiden merkitseminen muilta saamaa tietoa käytettäessä on tehtävä tarkasti. Tulosten vääristely, keksiminen tai väärentäminen tai niistä raportoiminen harhaanjohtavasti on vilpillistä toimintaa. (Hirsjärvi;Remes;& Sajavaara, 2004, s. 111.) Tässä opinnäytetyössä eettisyys korostuu varsinkin internet-pohjaista valmista aineistoa käytettäessä. Jokin tiedoista voi löytyä usealta eri sivulta, joten on etsittävä uusin tieto ja normitettava se sopimaan omaan tutkimukseen. (Hirsjärvi;Remes;& Sajavaara, 2004, s. 178.)

Eettiset kysymykset liittyvät myös siihen, miten tietoja käytetään. Käsitelläänkö tietoja objektiivisesti ja kriittisesti tutkimuksissa ja tiedotetaanko tuloksista niitä vääristelemättä. (Asunmaa, 2015.) Tässä opinnäytetyössä tietojen tarkastelu on tehtävä puolueettomasti, eikä lukuja saa keksiä tai suurennella, niin että tutkimus näyttäisi paremmalta tai miellyttävämmältä. Jos joudutaan käyttämään erilaisia laskentakaavoja tarkemman tiedon saamiseksi, on niistä kerrottava tuloksia analysoidessa ja viimeistään raportoitaessa tuloksista.

5 TULOKSET

Kuviossa 4 on tarkempia lukumääriä jokaiselle työllisten ryhmälle. Tärkeimmät tutkimuksessa tarkasteltavat työllisten ryhmät ovat kuitenkin välittömästi ja välillisesti työllistyvät. Näiden ryhmien raja on häilyvä, koska joissakin ammattikunnissa voi olla päällekkäisiä toimintoja tai osittain läheisempää yhteistyötä maatalouden kanssa. Maatalouden vähentyessä, myös välittömästi ja välillisesti työllistyvien määrät alkavat väistämättä vähenemään. Tässä muutoksessa on ehkä pieni viive, mutta se tulee kuitenkin tapahtumaan melkein samanaikaisesti kuin maatalouden väheneminenkin.

KUVIO 4. Tutkittujen työllisten jaottelu.

Välittömästi työllistyviin on listattu maatalousyrittäjien lisäksi ammatteja ja työllistäviä tahoja, jotka mahdollistavat maatalouden harjoittamisen. Tähän ryhmään laskettiin sellaiset ammatit, jotka toimivat lähes suoraan maatalousyrittäjien kanssa tai joiden työllä on suora yhteys maatalojen toimintaan. Näitä ovat muun muassa maataloustyöntekijät, lomittajat, neuvojat ja siementäjät. Myös meijeri- ja lihateollisuus ovat tässä ryhmässä, poikkeuksena muulle elintarviketeollisuudelle, koska maatilat toimivat sopimustuottajina meijereille ja lihateollisuudelle.

Välillisesti työllistyviin laskettiin sellaisia ammattikuntia, jotka toimivat hieman maatalouden taustalla, eivätkä välttämättä ole tekemisissä pelkästään maatalousyrittäjien kanssa. Näihin ammatteihin ja työllistäviin tahoihin laskettiin kuuluvaksi muun muassa maatalouskauppaa harjoittavat yritykset, maatalouden tutkimuksen, opetuksen, erilaisten maatalousalan julkaisujen toimittajat, pankki- ja vakuutusalan henkilöstöä, rakentamista sekä siivoushenkilöstöä.

Muiden työllisten ryhmään kuuluvat ammatit, joiden tarkkaa kosketuspintaa maatalouteen ei saatu tutkittua. Maatalouden tälle ryhmälle aiheuttavat työllisyysvaikutukset eivät ole samalla tavalla ver-

tailukelpoisia muiden ryhmien kanssa. Tämän ryhmän työllisyysvaikutuksia ei myöskään saatu tutkia yhtä tarkasti, kuin muiden ryhmien, koska nämä ryhmät tulevat toimeen myös ilman suomalaista maataloutta. Tästä ryhmästä jäi kuitenkin tarkastelematta vielä elintarviketeollisuuden alihankinnat, hallinto, mainostoimistot sekä elintarvikkeiden pakkaukset ja niiden suunnittelu sekä muotoilu.

5.1 Välittömästi työllistyvät

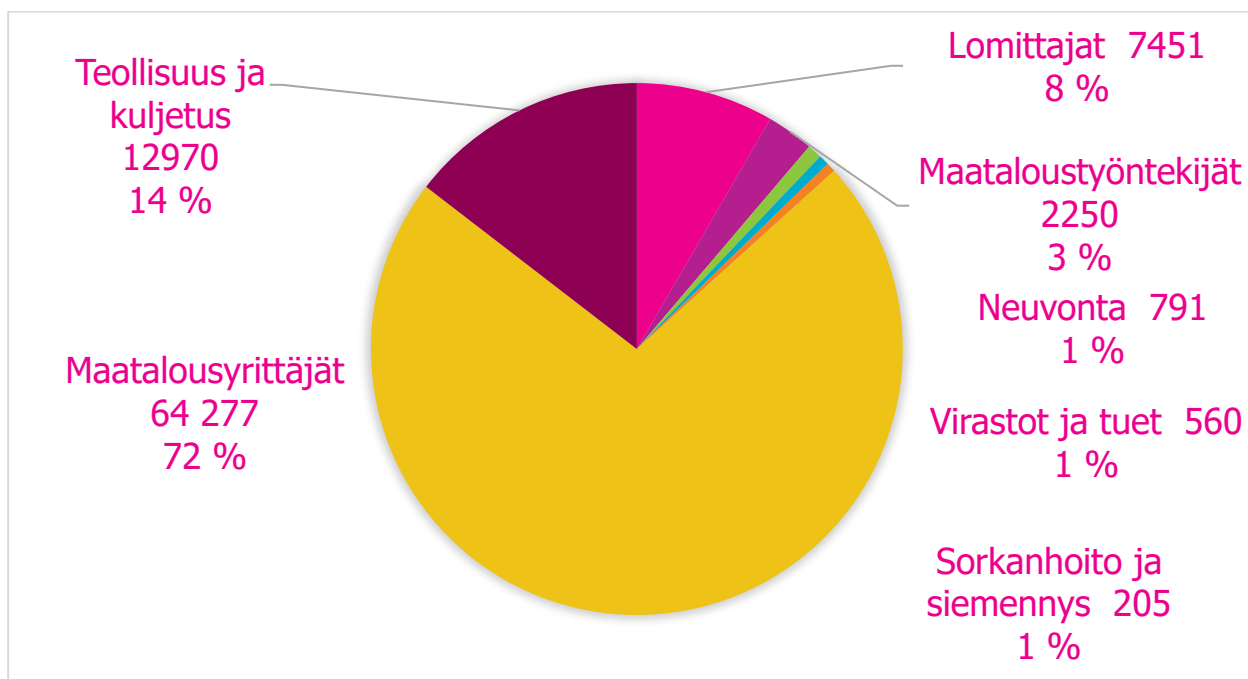
Taulukkoon 1 on listattu ammatit, jotka kuuluvat välittömästi työllistyviin. Tähän ryhmään luetaan mukaan lisäksi maatalousyrittäjät. Näihin ammatteihin laskettiin sellaisia, jotka mahdollistavat maatalan pyörittämisen sekä auttavat pitämään maatalan eläimet tuotantokunnossa tai saavat omassa tuotannossaan tarvitsemat raaka-aineet tai muut tuotteet maataloudesta. Nämä ammattikunnat ovat myös usein ammatillisessa tekemisessä vain maatalousyrittäjien kanssa.

TAULUKKO 1. Välittömästi työllistyvien listaus.

Työllistävät tahot ja ammatit	Määrä
Maatalousyrittäjät	64277
Lomittajat	7451
Sorkanhoitajat	86
Maataloustyöntekijät	2550
Faba	398
Semex	18
Eläinperäisen jätteen käsittely	80
Mela	200
Mavi	210
Elintarvikealan kuljetukset	640
Meijeri	4600
Edunvalvonta	91
Tukivalvonta	150
Lihateollisuus	7650
Neuvontaorganisaatiot	700
Yhteensä noin	89100

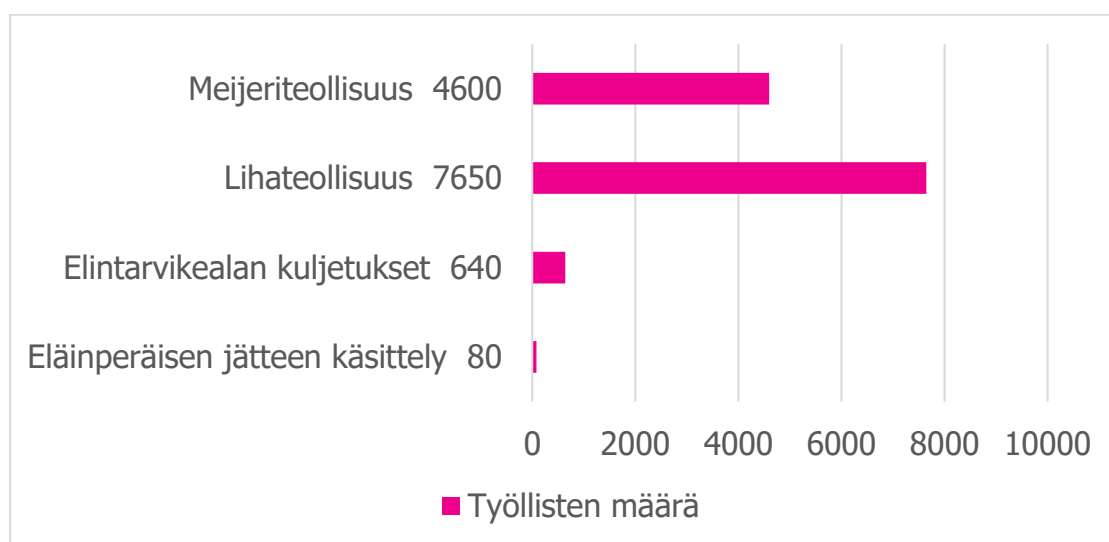
Maatalousyrittäjät olivat suurin yksittäinen ryhmä, johon maatalouden loppuminen vaikuttaisi, heidän osuutensa on 72 prosenttia välittömästi työllistyvistä. Ja tämä tarkoittaisi sitä, että yli 64 000 yrittäjää menettäisi työnsä. Osalla, esimerkiksi kasvinviljelijöillä, saattaa olla toinenkin työ maanviljelyn ohella, mutta varsinkin kotieläintuotannossa on maatalan pyörittäminen ainoa tulon lähde. Tutkimusta suunnitellessa ja tuloksista ja aineistoa kerätessä kävi hyvin ilmeiseksi, että ensimmäinen ammattikunta, johon vaikutukset kohdistuisivat olisi maatalousyrittäjät.

Välittömästi työllistyvät olivat selkein tulkita ryhminä, joihin on liitetty samankaltaista tai lähes vastaavaa työtä tekevät isommaksi ryhmäksi (kuvio 5). Ryhmien analysointi oli myös järkevämpää analysoinnin luettavuuden kannalta. Tässäkin ryhmittelyssä voi olla päällekkäisyyksiä, koska esimerkiksi MTK:n työntekijä voi olla myös tilallinen.

KUVIO 5. Ammattikuntien osuudet välittömästi työllistyvistä.

Teollisuus ja kuljetus muodostavat toiseksi suurimman ryhmän maatalousyrittäjien jälkeen. Ne työllistävät tutkimuksen mukaan yhteensä 12 970 henkilöä. Kuviossa 6 on avattu näiden sisältämät ammattikunnat ja niiden osuudet tarkemmin.

KUVIO 6. Teollisuuden ja kuljetuksen sisältämät ammattikunnat.

Meijeriteollisuudelle toisi haasteita jatkaa toimintaansa ulkomaisten raaka-aineiden varassa, koska tuontia valmiille maitojalosteille on jo olemassa. Myös lihateollisuus tulisi kohtaamaan vaikeuksia, koska tuontia lihalle ja lihajalosteille jo on. Koska raaka-aineet ovat kuitenkin helposti pilaantuvia, ei esimerkiksi tuoretta lihaa olisi niin helposti saatavilla, vaan tuotteet olisivat jo valmiiksi käsiteltyjä, pakattuja sekä todennäköisesti pakastettuja. Kumpikin teollisuudenala menettäisi työpaikkoja. Maatilojen loppumisen myötä myös elintarvikealan kuljetukset ja varsinkin teuraseläinkuljetukset tulisivat tiensä päähän.

Tutkimustulos on osittain epävarma. Vaikka maatalouden loppuminen Suomessa tietäisi suomalais-ten raaka-aineiden loppumista, ei se välttämättä tarkoittaisi sitä, etteivätkö meijerit ja lihateollisuus vastaanottaisi ulkomailta tuotua raaka-ainetta ja jatkaisi siltä osin toimintaansa, mutta työllisyyden kannalta tärkeitä ammattikuntia kuitenkin menetettäisiin muun muassa tuoreen lihan käsittely ja elävien eläinten teurastus loppuisi kokonaan, samoin elävien eläinten kuljetus, koska valmiiksi leikatun ja pakatun lihan kuljettaminen ulkomailta on edullisempaa kuin elävien eläinten. Suomalaistenkin olisi kuitenkin myös tulevaisuudessa syötävä, joten ruoan valmistus esimerkiksi lihanjalostamoissa ei voisi päättyä kokonaan

Lomittajat ovat kolmanneksi suurin työllisten ammattijoukko. Lomittajista 7 451 työllistyy suoraan maataloudesta.

Maataloustyöntekijöiden 2 250 työllistä on usein kausityöntekijöitä, mutta maatilojen kasvattessa kokoaan, myös kokoaikaista työntekijöitä on tarvittu yhä enemmän tiloilla.

Sorkanhoito ja siemennys ovat samaan ryhmään kuuluvia, sillä kumpikin ammattikunta tarvitsee kotieläintuotantoa työllistyäkseen. Heidän työnsä on sellaista, joka auttaa tuotannon kannattavuudessa sekä terveydessä. Sorkanhoitajista 86 käy nautatiloilla hoitamassa sorkkaterveyttä. Faba ja Semex toimivat maitotilojen jalostussuunnittelussa ja siemennyksessä, joten 416 henkilön erikoisaaminen on maataloudesta riippuvaista.

Neuvontaan laskettiin kuuluvan 791 työllistä ja se sisältää muun muassa ProAgrian tarjoaman neuvonnan sekä MTK:n palvelut. Maatalouden vähenemisellä on maaseudun autioitumista vauhdittava vaikutus ja tämän vuoksi on laskettu, että MTK:n 91 henkilöön kohdistuvat työllisyysvaikutukset.

ProAgria työllistää laskelmien mukaan 700 henkilöä. ProAgria on suurin maatalouden neuvontapalveluita tuottava taho. Muita palveluita löytyy esimerkiksi suunnittelussa sekä kirjanpidossa. ProAgrialla on kuitenkin myös muita alkutuotannon osa-alueita asiakaskuntanaan kuin maatalous, joten työllisyysvaikutukset eivät todennäköisesti koskisi koko henkilökuntaa.

Virastot ja tuet ryhmään kuuluu 560 työllistä. Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) ja Maaseutuvirasto (Mavi) ovat maatalouden kannalta erittäin tärkeitä virastoja. Mela hoitaa maatalousyrittäjien eläke- ja sosiaalietuuksia. Melalle maksettava MYEL-eläkevakuutus mahdollistaa muun muassa lomituspalveluiden käytön. Mavin vastuulla on Euroopan unionin maataloustuki- ja maaseuturahaston varojen hallinnointi ja maksu. Yhteensä 410 ihmistä työskentelee näissä virastoissa ja maatalouden loppumisen myötä todennäköisesti kumpikin organisaatio kutistuu ja lopulta poistuu kuvioista kokonaan. Tukivalvonta puolestaan työllistää 150 henkilöä, mutta työ ei välttämättä ole kaikilla koko-aikaista vaan painottuu kasvukauteen ja tukitarkastuksiin.

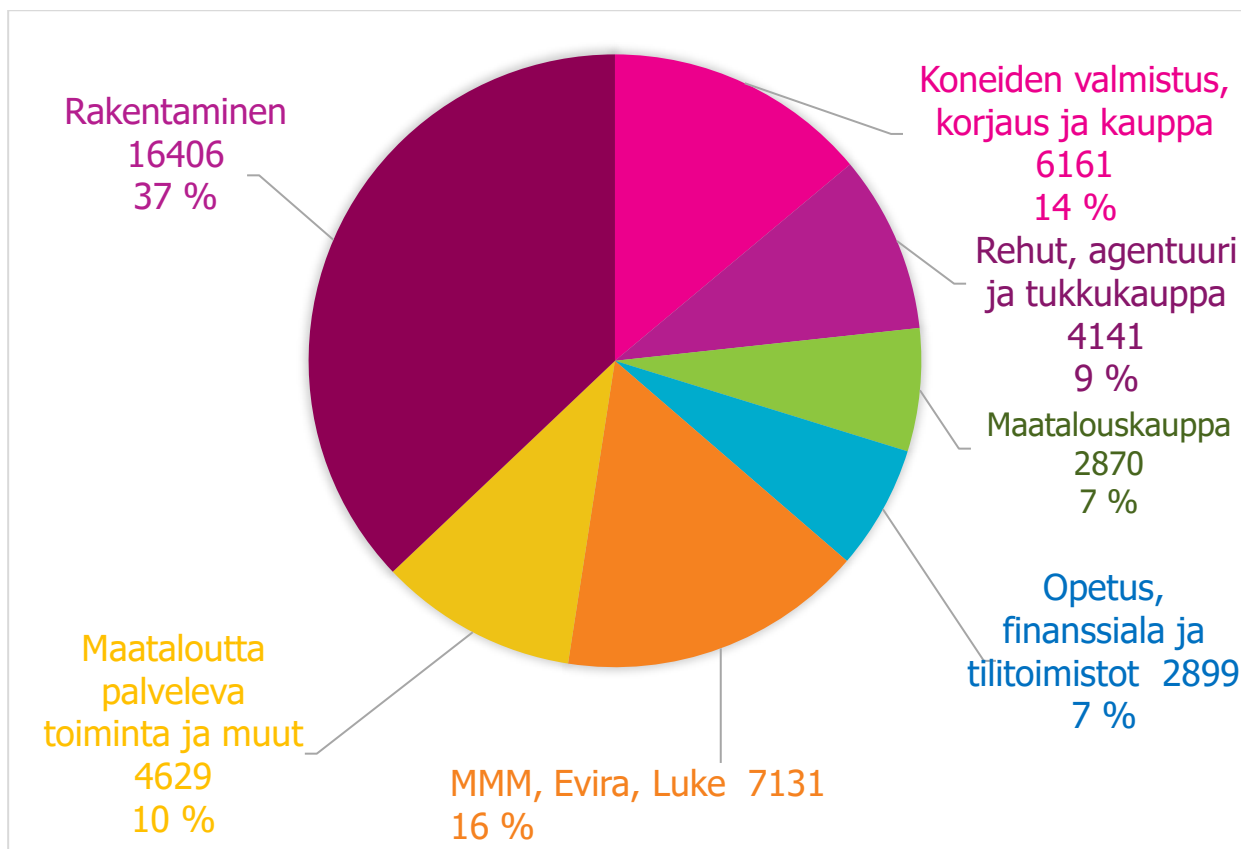
5.2 Välillisesti työllistyvät

Välillisesti työllistyvien ammattikuntia ja työllistäviä tahoja on kerätty taulukkoon 2. Osaan välillisesti työllistyvien määristä on jouduttu tekemään myös omia laskelmia, jotta on saatu selvitettyä maatalouden aiheuttamat työllisyysvaikutukset. Laskelmia on selvennetty kunkin ammatin kohdalla tarkemmin sekä kerrottu mikä on vaikuttanut laskelman tulokseen.

TAULUKKO 2. Välillisesti työllistyvät.

Työllistävät tahot ja ammatit	Määrä
Eläinlääkärit	230
MMM	5000
Maataloutta palveleva toiminta	1278
Maa- ja metsätalouskoneiden korjaus ja huolto	480
Viljakauppa	400
K-maatalous ja konekauppa	2070
Hankkija	800
Julkaisut	118
Luke, tutkimus	1483
Opetus	944
Finanssiala	1108
Kotieläinten rehujen valmistus	724
Maatalousraaka-aineiden, elävien eläinten agentuuritoiminta	354
Evira	648
Tilitoimistot	847
Maa- ja metsätalouskoneiden valmistus	3966
Maatalousperäisten raaka-aineiden ja elävien eläinten tukkukauppa	1641
Maa- ja metsätalouskoneiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa ml. traktorit	1715
Lannoitteiden ja torjunta-aineiden valmistus	1022
Rakentaminen	16406
Siivoushenkilökunta	3003
Yhteensä noin	44200

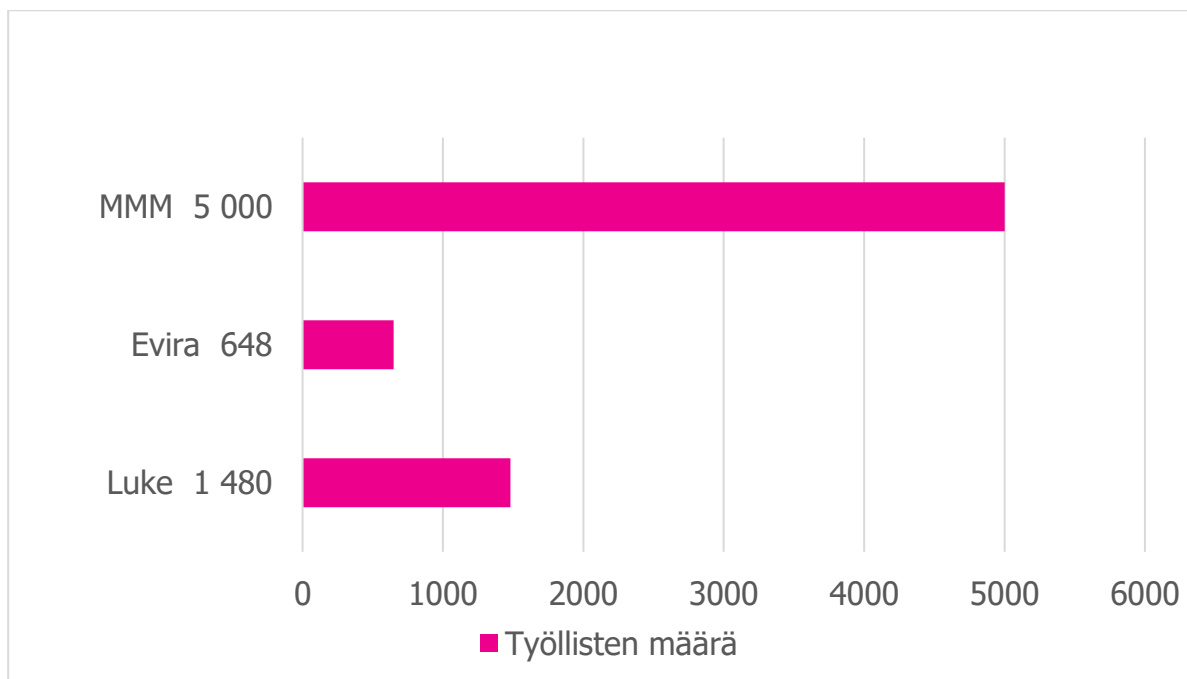
Myös välillisesti työllistyvistä saatujen tulosten analysoinnin selventämiseksi ryhmiteltiin työlliset, laajemmiksi ryhmiksi, jotka löytyvät kuviosta 7. Ryhmittelyssä tarkoitus oli saada saman alan toimijoita tai samankaltaisissa töissä työskenteleviä sekä samankaltaista tai toisiinsa verrattavaa työtä tarjoavia tahoja samaan ryhmään. Ammattikirjo välillisesti työllistyvissä oli kuitenkin laaja, jonka vuoksi kaikki ammattiryhmät eivät sisällä edes samaan toimialaan kuuluvia työllisiä.

KUVIO 7. Välillisesti työllistävien ryhmittely.

Rakentamisen työllisyysvaikutukset ovat välillisesti työllistyvissä suurin yksittäinen ammattiryhmä ja sen osuus on jopa 38 prosenttia kaikista välillisesti työllistyvistä. Maatalous vaikuttaa tälläkin hetkellä jopa 16 406 henkilön työllisyyteen rakennusalaalla. Tulokset saatiin laskemalla kaikkien rakennusalaalla työskentelevien osuudesta ne, jotka työskentelevät maatalousrakentamisen parissa. Tutkimuksessa selvitettyjen tietojen perusteella kaikkiaan 10 prosenttia rakennusalan ammattilaisista ovat maatalousrakentamisessa mukana.

MMM, Evira ja Luke muodostuivat toiseksi suurimmaksi ryhmäksi ja siihen sisällytettiin valtion maatalouden kanssa tekemisissä olevia ministeriöitä, virastoja ja tutkimuslaitoksia (kuvio 8.) Näiden osuus oli 16 prosenttia kaikista välillisesti työllistyvistä ja työllisyysvaikutukset ulottuvat noin 7 100 ihmiseen. Nämä valtion virastot laitettiin välillisesti työllistyyviin, mutta ne voisivat olla myös välittömästi työllistyvissä, koska suomalaisella maataloudella on ollut iso merkitys näiden virastojen syntyn. Virastojen tarkoitus on suomalaisen maatalouden ja ruoantuotannon kehittäminen ja elintarviketurvallisuudesta huolehtiminen.

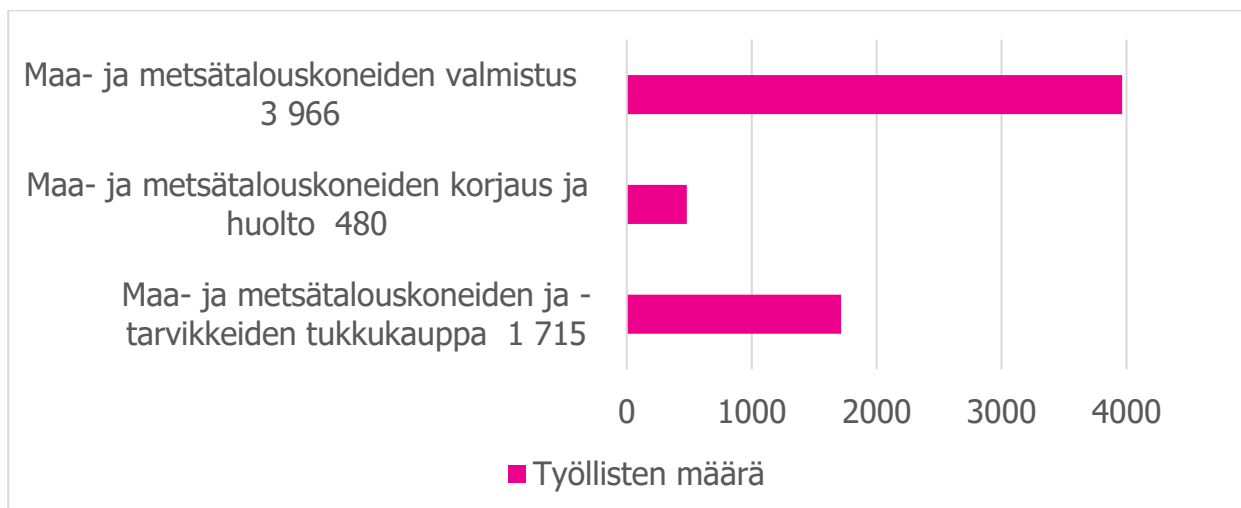
KUVIO 8. MMM:n, Eviran ja Luken osuudet.

Työllisten osuus on Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) osalta 5 000 henkilöä, koska maatalouden loppuminen tulisi supistamaan toimintoja tässä ministeriössä. Työllisyysvaikutukset eivät todennäköisesti koske koko henkilöstöä, vaan esimerkiksi kalatalous, riistan ja vesistöjen hoito sekä maanmittaus eivät ole maataloudesta riippuvaisia.

Eviran kohdalla jouduttiin miettimään maatalouden vaikutuksia tarkemmin, sillä kyseessä on elintarviketurvallisuusvirasto ja siellä käsitellään muutakin kuin maatalouden elintarviketurvallisuutta. Tämän hetkinen työllisten määrä on 648. Mutta, lopputulokseksi tuli, että jos maatalous loppuu kokonaan, joutuu myös Evira muuttamaan suurta osaa toiminnoistaan ja henkilöstövähennyksiä tulee tapahtumaan. Koko henkilökunta ei todennäköisesti tule menettämään työtänsä, mutta laajat muutokset vaikuttavat koko henkilöstöön.

Luonnonvarakeskuksen (Luke) ja yhteistyökumppaneiden tekemä tutkimus on ollut maatalous ja kasvinviljely- painotteista. Noin 1 480 henkilöä työllistävä tutkimusala tulisi hitaasti, mutta varmasti päätymään. Esimerkiksi kasvukuntoon, lannoitukseen tai lajikkeisiin liittyville tutkimuksille ei olisi enää tarvetta, jonka vuoksi toimipaikkaverkosto tulisi kutistumaan entisestään ja muiden alojen asiantuntijat ja tutkijat valtaisivat tutkimuskenttää. Näitä aloja olisi todennäköisesti Kala-, metsä ja bionalous. Tämä ryhmä oli haastava tutkittava ja osa laskelmasta voi olla virheellistä, koska ministeriön vaikutus voi näkyä myös esimerkiksi Luken työllisten joukossa. Luke toimii MMM:n alaisuudessa, jonka vuoksi päällekkäisiä virkoja voi olla useampiakin.

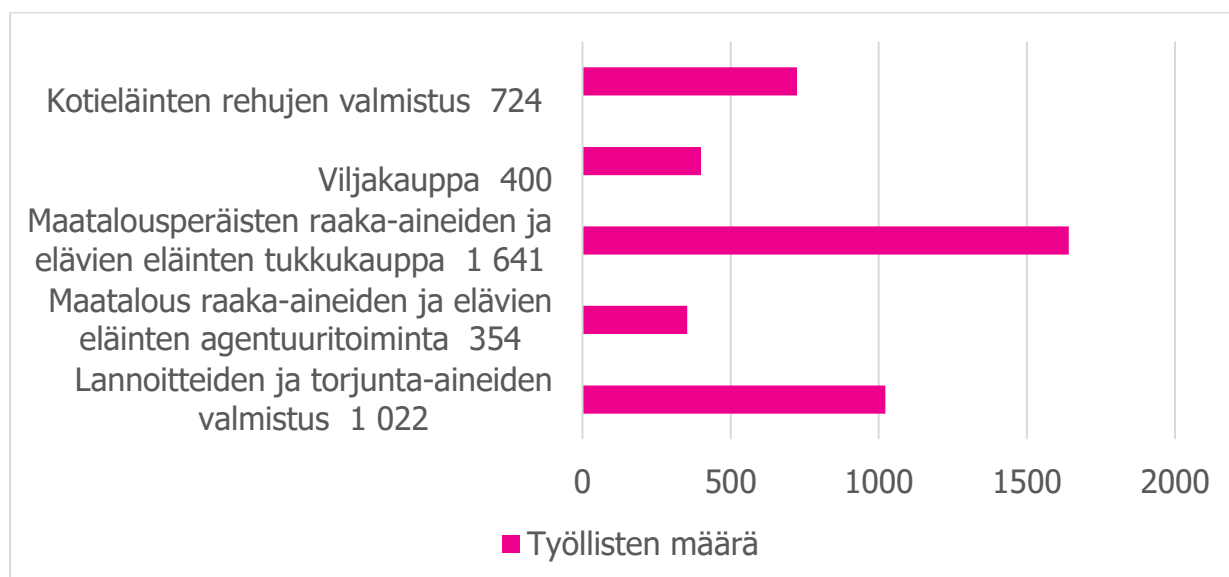
Maatalous- ja metsätalouuskoneiden valmistus, korjaus ja huolto sekä tukkukauppa ovat myös suuri ryhmä välillisesti työllistyvissä (kuvio 9). Kaikkiaan tämä ryhmä työllistää yli 6 100 henkilöä.

KUVIO 9. Maa- ja metsätalouskoneisiin liittyvät työlliset.

Maa- ja metsätalouskoneiden valmistukseen ja maa- ja metsätalouskoneiden korjaukseen ja huoltoon vaikuttaisi maatilojen loppumisen edellä investointien loppuminen. Maatilojen hidaskin alasajo vaikuttaisi tilojen investointeihin, jonka vuoksi nämä työlliset saattaisivat jopa jossain vaiheessa lisääntyä vanhan konekannan vuoksi, mutta loppuisi myös siinä vaiheessa, kun traktoreillekaan ei olisi enää tarvetta. Myös maa- ja metsätalouskoneiden ja -tarvikkeiden tukkukauppaan vaikuttaa maatilojen investointien väheneminen ja loppuminen tulee merkitsemään työpaikkojen menetystä. Tässä ryhmässä laskennallisen epävarmuustekijän aiheuttaa kuitenkin metsäkoneita valmistavan Ponsen mukanaolo. Vaikutus saattaa olla jopa puolet tuloksesta.

Rehut, agentuuri ja tukkukauppa sisältävät muun muassa kotieläinten rehujen valmistuksen, elävien eläinten tukkukaupan, agentuuri toiminnan sekä lannoitteiden ja torjunta-aineiden valmistuksen. Tämän ryhmän työllisyysvaikutukset kohdistuvat yli 4 100 työlliseen. Kuvioon 10 on eroteltu tämä ryhmä tarkempiin osatekijöihin.

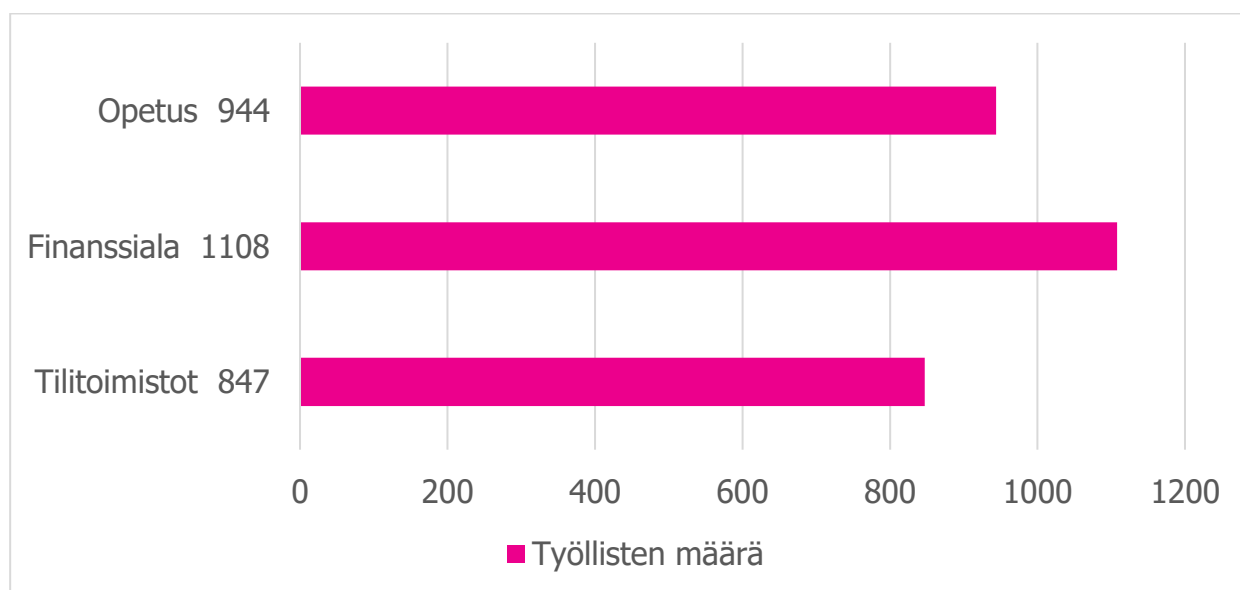
Kuvio 10. Rehut, agentuuri ja tukkukauppa tarkemmin eroteltuna.

Kotieläinten rehujen valmistus sisältää myös muiden kotieläinten rehujen valmistuksen, jonka vuoksi tämän toimialan lukuihin on suhtauduttava varauksella. Raisio käyttää maataloilta ostamiaan tai sopusviljelijöiden tuottamia raaka-aineita ja toimii myös maailmanlaajuisesti. Raision asiakaskuntaa sekä tavaratoimittajia ovat kuitenkin maatilat ja suomalaisten raaka-aineiden loppuminen maatilojen myötä tulisi aiheuttamaan toimintaan muutoksia, joko ulkomaisten raaka-aineiden kustannusten vuoksi tai asiakaskunnan harventumisen takia.

Maatalousperäisten raaka-aineiden ja elävien eläinten tukkukauppa, voi sisältää myös ulkomailta tuotujen elintarvikkeiden kauppaa, kuten myös maatalous raaka-aineiden ja elävien eläinten agenttuuroiminta, joka on eri toimijoiden ja yritysten harjoittamaa maahantuontia. Tukku kaupan ja maahantuonnin kohteina voivat olla myös jalostuseläimet tai esimerkiksi pakastettu sperma.

Lannoitteiden ja torjunta-aineiden valmistus- toimialat on sisältävät 1 013 lannoitteiden valmistuksessa työskentelevää ja 9 torjunta-aineiden valmistuksessa työskentelevää ihmistä. Tästä joukosta torjunta-aineita valmistavat todennäköisesti menettävät työpaikkansa, mutta lannoitteita valmistavat eivät, koska lannoitteita viedään myös ulkomaille ja niin kauan kuin on Suomessa saatavilla raaka-aineita lannoitteisiin, on Suomessa myös työtä tarjolla tälle toimialalle.

Maatalouskauppa työllistää yhteensä 2 870 ihmistä ja suurimpia maatalouskauppaa harjoittavia ketjuja Suomessa ovat Hankkija ja K-maatalous. Kummallakin ketjulla on myös muuta kauppaa, mutta myös selkeästi eriytetty maatalouskauppa. Palvelualoilla työskentelevät tulevat todennäköisesti työllistymään tulevaisuudessa näistä ryhmistä nopeimmin, mutta yhtäkkiä tapahtuva suuri liikey työttömien määrään, vaikuttaisi myös tähän ammattikuntaan.

KUVIO 11. Opetuksen, finanssialan ja tilitoimistojen erottelu.

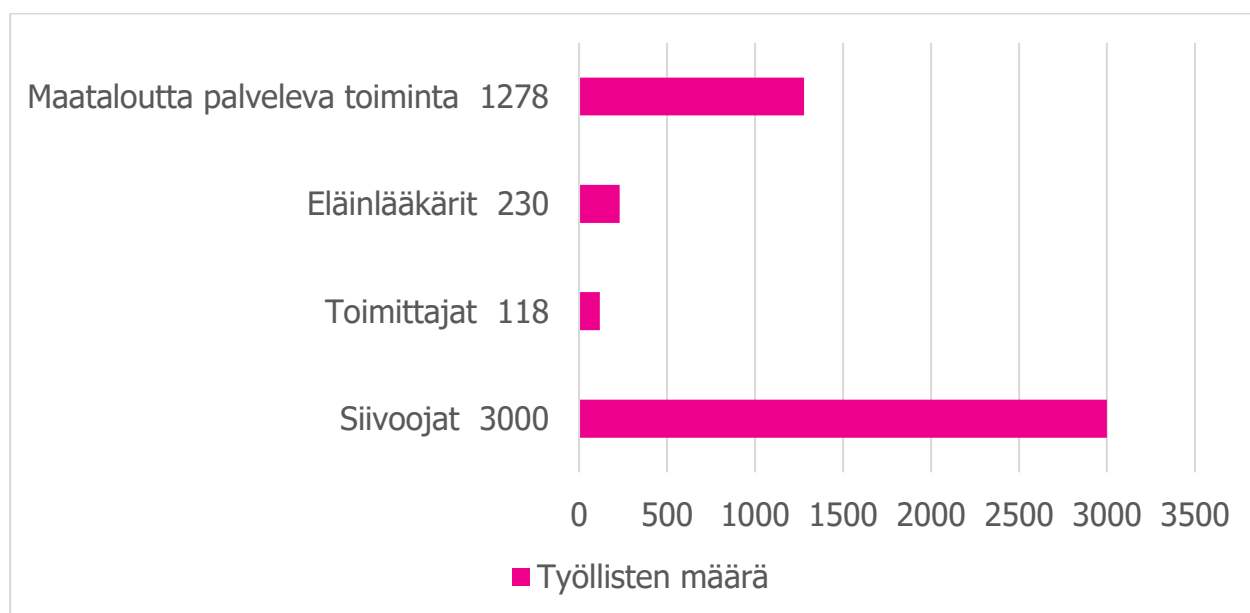
Opetus, finanssiala ja tilitoimistot työllistävät yhteensä 2 899 ihmistä (kuvio 11). Luonnonvaran alan opettajat ovat varsin suurella todennäköisyydellä ensimmäisten työnsä menettäneiden joukossa. Maatalouden hidaskin loppuminen tarkoittaisi, että yhä pienempi määrä hakee opiskelemaan

luonnonvara-alaa, jolloin ammattikouluverkosto, eli toisen asteen koulutus, kutistuu ja samalla opettajien määrä vähentyy, kunnes loppuu.

Finanssialan työllisiin kuuluvat pankki- ja vakuutushenkilöstö ja työllisten määrä laskettiin maatalousyrittäjien %-osuudella kaikkiin työllisiin verrattuna ja otettiin tämän %-osuuden mukaan maatalouden työllistämät finanssialan kaikista työllisistä. Tämä laskentatapa ei ollut kaikkein luotettavin menetelmä, mutta mistään ei löytynyt selkeää tietoa, kuinka suuri osuus finanssialan työstä on maatalousyrittäjien asioiden hoitamista. Tämän kaltainen tieto olisi antanut varmemman ja luotettavamman tuloksen.

Tilitoimistojen henkilömäärä saatiin selville vertaamalla sitä, kuinka suuri osuus maatiloista käyttää tilitoimistojen palveluita ja kuinka monta asiakasta yksi henkilö keskimäärin hoitaa. Noin 30% maatiloista käyttää tilitoimistojen palveluita ja yksi tilitoimistotyöntekijä hoitaa keskimäärin 27 asiakasta. Tästä laskusta saatua kerrointa käytettiin koko Suomen tilitoimistojen henkilömäärään. Maatalous vaikuttaa myös ympärillä toimiviin ja muihin läheisesti maatalouteen liittyviin yrityksiin, jotka käyttävät tilitoimistojen palveluita. Myös näiden yritysten toimeentulo ja pystyssä pysyminen ovat riippuvaisia maataloudesta, mutta näiden yritysten käyttämien tilitoimistopalveluiden määrää ei pystytty laskemaan.

Maataloutta palveleva toiminta ja muut -ryhmä sisältää erilaisia ammatteja. Maataloutta palvelevien toimintojen lisäksi mukana laskuissa ovat eläinlääkärit, ammattilehtien toimittajia sekä siivoojia (kuvio 12). Ryhmän koostumus on hieman sekava, eikä näillä ammateilla ole yhteistä nimittäjää, kuten esimerkiksi välittömästi työllistyvien teollisuus ja kuljetukset -ryhmällä. Koko ryhmän työllistävän vaikutuksen laskettiin olevan 4 629 työllistä.

KUVIO 12. Maataloutta palveleva toiminta ja ryhmän muut ammattikunnat.

Maataloutta palveleva toiminta sisältää laskelmissa muun muassa urakointia sekä sadonkäsittelyä myyntikuntoon. Osa esimerkiksi urakointia tarjoavista yrityksistä on maatalousyrittäjien sivutoimista työtä, jonka vuoksi laskelmiin ei etsitty suoraan urakointipalveluita tarjoavia yrityksiä. Jos näin olisi

tehty, olisi laskelmiin tullut varmemmin päällekkäin laskettuja työllisiä. Joista osa olisi ollut myös maatalousyrittäjiä.

Eläinlääkärit laskettiin tuotantoeläinlääkäreiden mukaan, sillä kaikkiin eläinlääkäreihin maatalous ei vaikuta, vaan kaikkein suurin ryhmä on tuotantoeläinlääkärit. Eläinlääkärit työskentelevät myös muussa praktiikassa, joten kaikki eläinlääkärit eivät ole maataloudesta riippuvaisia.

Maatalousalan ammattilehtien toimittajiin maataloudella on suuri vaikutus. Erilaisia ammatti- ja aika-kausilehtiä on laaja valikoima jo ennestäänkin.

Siivoushenkilökunta oli yksi haastavimmista mietittävistä. Erilaisten virastojen, toimistojen, kauppojen sekä teollisuuden toimipaikkojen lukumäärää tarkastelemalla, päädyttiin siihen tulokseen, että selkein tapa laskea siivoojien määrä on, kun määrittelee yhden toimipaikan tarvitsevan vähintään yhden siivoojan. Tässä on vaarana se, että suuri joukko siivousalan ja myös kiinteistöalan työntekijöitä jää laskematta. Monissa virastoissa tai esimerkiksi elintarviketeollisuudessa saatetaan tarvita useampikin siivooja hoitamaan työtä kahdessa tai jopa kolmessa vuorossa, mutta pienissä toimitoissa yksi siivooja käy todennäköisesti kerran viikossa. Tämä aiheuttaa laskelmissa ongelmia myös luotettavuuden kanssa, mutta on rehellisempää käyttää laskennallisesti pienempää lukumäärää, kuin keinotekoisesti suurennella sitä. Kaikkein tarkimman tiedoin olisi saanut ainoastaan soittamalla kaikki Suomen yritykset läpi ja kysyä kiinteistöpuolen henkilöstötarvetta. Tämä olisi kuitenkin vienyt paljon aikaa, eikä tulos olisi siltikään ollut aivan varma.

5.3 Maatalouteen linkittyviä muita työllisiä

Maataloudella on myös muihinkin ammatteihin liittyviä yhteyksiä, kuin välittömästi ja välillisesti työllistyviin. Tämä ryhmä koostuu erilaisista elintarvike- ja ravitsemusalan toimijoista, pakkausmateriaalien valmistuksesta sekä tavarankuljetuksesta. Tähän ryhmään kuuluisi paljon muitakin ammattikuntia ja eri toimialoilla työskenteleviä henkilöitä, mutta johonkin oli vedettävä raja, miten pitkälle tutkimuksen ulottaa.

Taulukkoon 3 on koottuna yhdistelty toimialataulukko ammasteista, joilla on jokin välillisesti työllistyviä heikompi tai vaikeammin laskettava linkki maatalouteen tai joiden työllisyyteen maatalous vaikuttaa vain osittain. Kaikkiin näillä toimialoilla työskenteleviin maatalous ei vaikuttaisi, koska suomalaisen maataloustuotannon loppuminen vain vaihtaisi raaka-aineina käytettävien tuotteiden alkuperämaata. Joissain tapauksissa maataloudella voi olla kannattavuuteen liittyvä vaikutus ja tämän vuoksi toimiala tai alalla toimiva yritys saattaa menettää markkina-asemaansa. Tai vastaavasti työpaikkoja saattaisi tulla toisille toimialoille jopa lisää.

Muita ammatteja	Työllisiä
Elintarvikkeiden ja juomien kauppa	60267
Ravitsemistoiminta	47093
Tavaran kuljetus	36574
Elintarvikkeiden, juomien ja koneiden valmistus	34995
Pakkausmateriaalien valmistus	2908
Yhteensä	181837

Elintarvikkeiden ja juomien kauppa on suurin työllistäjä muiden työllisten joukossa. Nämä toimialat työllistävät lähes 60 300 henkilöä. Mutta suurimpaan osaan maatalouden loppuminen ei vaikuta, koska nämäkin toimialat pärjäävät ulkomailta tuotujen elintarvikkeiden ja juomien myynnillä. Pienimpiin ja erikoistuneimpiin kauppoihin ja niiden henkilöstöön maatalous todennäköisesti vaikuttaa voimakkaimmin.

Ravitsemistoiminta työllistää hieman yli 47 000 henkilöä. Ravitsemistoimintaan maataloudella on lähes samanlainen kosketuspinta kuin elintarvikkeiden ja juomien kaupallakin, koska suomalaiset raaka-aineet ovat korvattavissa ulkomailta tuoduilla. Osaan, esimerkiksi erikoistuneimmat ravintolat, käytettävien raaka-aineiden alkuperämaan muuttuminen suomalaisesta ulkomaiseen voi olla suurikin vaikutus toiminnan kannattavuuteen sekä asiakaskuntaan. Suurimpaan osaan tämänkin ryhmän työllisistä, maataloudella on vain pieni vaikutus.

Tavarankuljetus työllistää noin 36 500 ja näistä työllisistä vain osa on maatalousraaka-aineiden kanssa tekemisissä. Tämän toimialan kuljetuksiin voi kuulua myös muidenkin kuin suomalaisten tuotteiden kuljetusta. Jonkin verran tämän ryhmän työllisten määrä saattaa jopa kasvaa maatalouden loppumisen myötä, koska raaka-ainekuljetusten määrä ulkomailta kasvaisi ja kaikkia kuljetuksia eivät tekisi ulkomaalaiset tavarankuljettajat. Mutta osa kuljetuksesta voi olla myös päällekkäistä välittömästi työllistyviin lasketun kuljetuksen kanssa.

Elintarvikkeiden, juomien ja koneiden valmistus toimialat työllistävät kaikkiaan lähes 35 000 ihmistä. Elintarvikkeiden ja juomien valmistukseen sekä myös näiden valmistuksessa käytettävien koneiden valmistuksen alkamiseen Suomessa on vaikuttanut maataloustuotanto, mutta nämäkään toimialat eivät kaatuisi suomalaisen maatalouden loppumiseen, koska korvaavia raaka-aineita on saatavissa ulkomailta. Osa toiminnoista voi näillä aloilla kuitenkin muuttua niin radikaalisti, että osa työpaikoista menetetään, koska kannattavuuteen voi raaka-aineiden alkuperämaan vaihtaminen vaikuttaa niin, että tuotantopanokset ja niiden kuljetuskustannukset kallistuvat.

Pakkausmateriaalien valmistus työllistää hieman yli 2 900 henkilöä. Nämä toimialat sisältävät muovisten ja kartonkisten pakkausmateriaalien valmistuksen. Näitä pakkausmateriaaleja käytetään

muun muassa elintarvikkeille ja juomille. Koko alan työllisyyteen maataloudella ei kuitenkaan ole vaikutusta, koska osa tuotannoista on muillekin kuin elintarvikkeiden ja juomien pakkaamiseen tulevien pakkausten valmistusta. Jos elintarvike- tai juomateollisuus joutuisi supistamaan toimintojaan maatalouden loppumisen myötä, voisi niin käydä myös pakkausmateriaalin valmistukselle. Tämäkään toimiala ei ole pelkästään Suomen maataloudesta riippuvainen, eikä näin ollen menettäisi kaikkia työllisiään Suomen maatalouden loppumisen myötä, vaan ehkä vain osan niistä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tutkimuksessa saatiin laskettua maatalouden ja elintarvikesektorin yhteiseksi työllisyysvaikutuksiksi noin 315 000 työllistä ja lähes samoihin lukuihin pääsi maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus laskiessaan ruokaketjun työllistävän vaikutuksen olevan noin 300 000 henkilön luokkaa (Nurro, 2013b). Täsmällistä tietoa kaikista näiden alojen työllistävästä vaikutuksista ei kuitenkaan ole olemassa. Maatalouden ja koko ruokaketjun välillisesti työllistyviin ammatteihin kuuluvat muun muassa opetus, tutkimus, erilaiset järjestöt sekä julkinen sektori (Nurro, 2013b). Ruokaketjuun kuuluu kuitenkin myös sellaisia ammattialoja, joiden työllisyyteen suomalaisella maataloudella ei ole suoraa vaikutusta. Esimerkiksi elintarvikekauppa ei pääty, vaikka suomalaisen ruoan tuotanto loppuisikin, ihmisten on kuitenkin syötävä elääkseen. (Asunmaa, 2015.)

Maatalouden työllistäväksi vaikutukseksi ilman ruokaketjua saatiin tutkimuksessa noin 132 300 työllistytyöllistäen verran. Vertailukohteita maatalouden vaikutuksista ammattikuntien työllisten määriin ei muista tutkimuksista löytynyt, koska suurin osa tutkimuksista keskittyi ruokaketjun tai jonkin muun toimialan työllisyysvaikutuksiin tai -näkyymiin. Niissä tutkimuksissa, joissa katsottiin asiaa myös maatalouden kannalta, oli laskentamenetelmänä käytetty suoraan toimialaluokituksista saatuja työllisten lukumääriä sekä laskettu koko alkutuotanto-toimialan työllisyyttä. Tällainen taustaselvitys oli esimerkiksi Holmbergin ja Tuominen-Theusenin (2015.) VOSE-ennakointihankkeeseen tehty selvitys ruokaketjun osaamistarpeista tulevaisuudessa. Tutkimuksessa keskityttiin ruokaketjun tilanteeseen tarkimmin ja työllisten lukumäärät oli selvityksessä haettu toimialoittain.

Tässä opinnäytetyössä ei etsitty tietoa pelkästään tilastokeskuksen toimialaluokittelusta, koska haluttiin pureutua tarkemmin työllistäviin organisaatioihin ja etsiä yritysten ja organisaatioiden kautta tietoja myös muista suomalaisen maatalouden yhteistyötahoista. Toimialoittain kerätty tieto olisi ollut saatavilla nopeasti ja helposti, mutta siinä olisi ollut vaarana saada ylimääräisiä tai vääriä työllisiä laskelmiin. Tällä menetelmällä olisi voinut jäädä välittömästi ja välillisesti työllistyviä laskelmien ulkopuolelle, koska toimialatieto ei aina kerro tarkasti yrityksen linkkiä maatalouteen.

Laskennallisesti suurin osa tämän opinnäytetyön tutkimuksessa mukana olleista työllisistä oli niitä, joiden työllisyyteen maataloudella on pientä vaikutusta, mutta joiden alan työllisyys ei täysin riipu maataloudesta eli ruokaketjuun kuluvat muut työlliset. Maataloudella on voinut olla vaikutusta joidenkin tämän ryhmän ammattien syntymiseen, mutta vaikutus on pienentynyt huomattavasti, johtuen suomalaisten maatalousraaka-aineiden korvattavuudella ulkomaisilla raaka-aineilla. Tämä muiden työllisten ryhmä saattaa olla jopa isompi kuin tutkimuksessa saatiin selvitettyä, mutta täysin paikkaansa pitäviä lukuja oli mahdoton saada selville. Muihin työllisiin kuuluvien ryhmän työllisten tiedot haettiin poikkeavasti toimialaluokituksen perusteella, koska ehdotus tämän ryhmän liittämistä tutkimukseen tuli toimeksiantajalta siinä vaiheessa, kun tulokset muiden ryhmien osalta oli jo valmiina ja aika ei olisi riittänyt saman laajuisen tutkimuksen tekemiseen kuin välittömästi ja välillisesti työllistyvien kohdalla. Koska maatalouden tähän ryhmään aiheuttamat työllisyysvaikutukset eivät ole yhtä ratkaisevia kuin maatalouteen läheisemmin kiinnittyvissä ammattikunnissa, kohdistettiin tutkimuksessa suurin huomio maatalousryttäjiin sekä välittömästi ja välillisesti työllistyviin.

7 PÄÄTÄNTÖ

Tässä opinnäytetyössä käytettiin erilaisia oletuksia työllisten joukoista sekä työllisyysvaikutuksista, jonka vuoksi tutkimuksen luotettavuus hieman kärsi. Missään tutkimusta tehtäessä ja aineistoa kerätessä ei löytynyt täsmällistä tietoa, että tutkittavalla yrityksellä tai ammattiryhmällä ei ole muuta työllistävää toimialaa kuin maatalous. Jos opinnäytetyötä olisi ollut tekemässä useampi kuin yksi henkilö, olisi selvitystyön laajuus ja tarkkuus voinut olla toista luokkaa. Yksin tehtäessä aika eikä välttämättä myöskään ymmärrys riittänyt jokaisen kohdan tarkkaan läpikäymiseen.

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen olettamana oli, että laskennassa mukana olleiden välittömästi ja välillisesti työllistyvien lukumäärät ovat sellaisia, jotka myös häviävät maatalouden mukana Suomessa, vaikka olisikin olemassa korvaavia raaka-aineita, tuotteita tai palveluita, joihin työllistävät tahot voisivat tukeutua. Kaikkia työllistyviä tarkastellessa on kuitenkin huomattava tulosten mahdolliset virheet ja puutteet. Varsinkin muiden työllisten ryhmän kohdalla tietojen hankinnassa ei käytetty samanlaista tarkkuutta ja perehtymistä kuin maatalouteen lähemmin linkittyvissä työllisissä. Monta ryhmää on todennäköisesti jäänyt huomaamatta ja laskematta.

Tavoitteena oli saada selville maatalouden aiheuttamia työllisyysvaikutuksia ja saada tulokset selkeästi ja mahdollisimman luotettavasti ymmärrettävään muotoon. Työllisyysvaikutuksia löytyi, mutta niiden tarkkuudessa ja luotettavuudessa on pientä epävarmuutta. Tutkimus on hankala saada toistettua, koska aineisto ei ole samanlaisena saatavilla myöhemmässä vaiheessa. Tämä johtuu siitä, että lähteinä on käytetty yritysten kotisivuja ja tilinpäätöstietoja sekä erilaisia muitakin tilastoja kuin pelkästään toimialoittain kerätyt työllisten määrät.

Opinnäytetyön tutkimuksen tekeminen auttoi ymmärtämään hieman enemmän maatalouden linkittymistä ja tarvetta myös muiden toimialojen kannalta, mutta keskittyminen esimerkiksi vain lypsykarjatilojen aiheuttamiin työllisyysvaikutuksiin olisi antanut täsmällisempää tietoa alasta myös oman oppimisen ja tulevaisuuden tarpeisiin. Opinnäytetyön suunnittelu ja eteenpäin vieminen vain oli haastavaa, eikä asiaa osannut vielä työn alkuvaiheessa hahmottaa niin tarkasti, että olisi voinut keskittyä pienempään osa-alueeseen.

Työn julkituonnille on mietitty useita erilaisia vaihtoehtoja ja vahvimpana on ollut markkinointikampanja kotimaisen ruoan puolesta. Muita vaihtoehtoja ovat tiedote alan sisälle tai medialle, Facebook- viesti tai tiedon täydentäminen Ruokatieto Yhdistys ry:n nettisivuille. Opinnäytetyötä on myös mahdollista käyttää tulevien tutkimusten taustoittamisessa.

Suomalaisen maatalouden työllisyysvaikutusten selvittäminen oli mielenkiintoista, mutta asiaan olisi voinut ottaa näkökulmaksi myös sen selvittämisen, millä aikajanelalla suomalaisen maatalouden loppuminen vaikuttaisi eri ammattikuntiin. Työllisyyden tutkimista maatalouden näkökulmasta oli kuitenkin mielenkiintoista tehdä, ja lisätutkimuksia aiheesta on toivottavasti tulossa myös muidenkin toimijoiden kautta lisää. Tutkittavaa olisi muustakin kuin ruokaketjun työllisyysvaikutuksista ja maatalouden kannattavuudesta, joista suurin osa tutkimuksista on tehty. Tässä opinnäytetyössä keski-

tyttiin työllisten lukumääriin, mutta vastaavaa tutkimusta voisi tehdä esimerkiksi siltä kannalta kuinka paljon rahaa liikkuu suomalaisen maatalouden työllisyyden mukana tai kuinka paljon verotuloja maatalous tuo joko alueittain tai laajemmin koko Suomeen.

8 LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- Ajatuspaja e2, MTK ja Maaseudun Sivistysliitto. (2014.). *Kotimaista arvostetaan, ympäristötekoja kaivataan*. Mtk. Noudettu osoitteesta
https://www.mtk.fi/maatalous/tutkimus_ruoka_maatalous/fi_FI/ruoka_ja_maatalous_asennetutkimus/
- Anttila, M. (29. 9 2015.). *Huoltovarmuutta ei voi unohtaa*. Haettu 17. 1 2017 osoitteesta MTK:
https://www.mtk.fi/ajankohtaista/blogit/euroopan_ytimesta/huoltovarmuutta_ei_voi_unohtaa/fi_FI/huoltovarmuutta_ei_voi_unohtaa/
- Asunmaa, M. (25. 1 2015.). Markkinointi- ja viestintäpäällikkö. Ruokatieto Yhdistys ry.
- Asunmaa, M. (15. 3 2017). *Attached image*. Haettu 15. 3 2017
- EK ry. (s. a.). *Mitä teemme? Työllisyys*. Haettu 23. 1 2017 osoitteesta Elinkeinoelämän Keskusliitto:
<https://ek.fi/mita-teemme/talous/perustietoja-suomen-taloudesta/tyollisyys/>
- Evira. (14. 7 2016). *Organisaatio*. Haettu 12. 2 2017 osoitteesta Elintarviketurvallisuusvirasto:
<https://www.evira.fi/tietoa-evirasta/esittely/organisaatio/>
- Evira. (2016a). *Elintarvikkeiden alkutuotanto*. Haettu 14. 10 2016 osoitteesta Evira:
<https://www.evira.fi/elintarvikkeet/alkutuotanto/>
- Evira. (2016b). *Tietoa Evirasta. Henkilöstökertomus*. Haettu 20. 12 2016 osoitteesta Elintarviketurvallisuusvirasto:
<https://www.evira.fi/tietoa-evirasta/esittely/toiminnan-suunnittelu-ja-seuranta/henkilostokertomus/>
- Faba. (s. a.). *Etusivu*. Haettu 15. 12 2016 osoitteesta Faba: <http://www.faba.fi/fi/faba>
- Findikaattori. (2016). *Työmarkkinat. Työlliset toimialoittain*. Haettu 30. 10 2016 osoitteesta Valtioneuvoston kanslia ja tilastokeskus: <http://www.findikaattori.fi/fi/12>
- Hankkija. (s. a.). *Yritystieto*. Haettu 15. 12 2016 osoitteesta Hankkija on täyden palvelun maatalouskauppa:
<https://www.hankkija.fi/Hankkija/Yritystieto/>
- Hirsjärvi, S.; Remes, P.; & Sajavaara, P. (2004). *Tutki ja kirjoita* (10 p.). Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Holmberg, A.; & Tuominen-Theusen, M. (2015.). *Koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi. Ruokaketjun taustaselvitys*. Haettu 17. 2 2017 osoitteesta Opetushallitus:
http://www.oph.fi/tietopalvelut/ennakointi/koulutus_ja_osaamistarpeiden_ennakointi
- Holopainen, M.; & Pulkkinen, P. (2008). *Tilastolliset menetelmät* (5. uudistettu p.). WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Honkajoki oy. (s.a). *Yritys*. Haettu 20. 12 2016 osoitteesta Honkajoki Oy: <http://www.honkajokioy.fi/yritys>
- Jokela, A. (17. 10 2016.). *EU-jäsenyyden aikana maatalojen määrä Suomessa on lähes puolittunut*. Haettu 19. 1 2017 osoitteesta Luonnonvarakeskus: <https://www.luke.fi/maatalojen-maara-vahenee-toimintamonipuolistuu/>
- Kananen, J. (2014.). Laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas. *Verkkotutkimus opinnäytetyönä : laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas*. (J. ammattikorkeakoulu, Toim.) Jyväskylä. Haettu 1. 4 2017 osoitteesta <http://www.booky.fi.ezproxy.savonia.fi/lainaa/1100>
- Karjalainen, L. (2010). *Tilastotieteen perusteet*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Kesko. (2015). *Keskon vuosiraportti*. Haettu 15. 12 2016 osoitteesta Tilinpäätös:
http://vuosiraportti2015.kesko.fi/?_ga=1.42518887.358734104.1483090144#nain-luomme-arvoa
- Kesko Oyj. (s. a.). *Kaupat ja yhteystiedot*. Haettu 12. 2 2017 osoitteesta K-Maatalous: <https://www.k-maatalous.fi/yhteystiedot/k-maatalous-parempaa-maatalouskauppaa/>

- Kulmala, M. (20. 1 2016). *Kolumni. Veroilmoituksen parissa kuluu aikaa*. Haettu 16. 1 2017 osoitteesta Maaseudun Tulevaisuus: <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/mielipiteet/kolumnit/veroilmoituksen-parissa-kuluu-aikaa-1.136817>
- Kumpulainen, T. (2014). *Opettajat Suomessa 2013*. (T. Kumpulainen, Toim.) Haettu 20. 12 2016 osoitteesta Opetushallitus: http://www.oph.fi/julkaisut/2014/opettajat_suomessa_2013
- Laukkanen, M. (2014). *Ympäristölupien käsittely maanrakentamisen hidasteena - Kilpailuvirastoa kaivataan apuun*. Haettu 20. 12 2016 osoitteesta Puuinfo Oy: <http://www.puuinfo.fi/tiedote/ymp%C3%A4rist%C3%B6lupien-k%C3%A4sittely-maanrakentamisen-hidasteena-kilpailuvirastoa-kaivataan-apuun>
- Lihatiedotus. (s. a.). *Liha tilastoissa*. Haettu 12. 27 2016 osoitteesta Lihatiedotus: <http://www.lihatiedotus.fi/liha-tilastoissa/lihateollisuus-suomessa.html>
- Luke. (2015). *Luonnonvarakeskuksen tilinpäätös vuodelta 2015*. Haettu 12. 2 2015 osoitteesta Luonnonvarakeskus: https://www.vtv.fi/files/5106/VTV53_087_2015_tilintarkastuskertomus.pdf
- Maa- ja metsätalousministeriö. (s. a.). *ministeriö*. Haettu 15. 12 2016 osoitteesta Maa- ja metsätalousministeriö: <http://mmm.fi/ministerio>
- Maaseutulehdet. (s. a.). *Etusivu*. Haettu 12. 2 2017 osoitteesta Kustannus Oy Maaseutulehdet: <http://www.maaseutulehdet.fi/>
- Mavi. (s. a.). *Tietoa meistä. Henkilöstö*. Haettu 30. 10 2016 osoitteesta Maaseutuvirasto: <http://www.mavi.fi/fi/tietoa-meista/mavi-tyonantajana/Sivut/henkilosto.aspx>
- Mela. (9. 12 2016). *Lomituspalveluja järjestävät paikallisyksiköt*. Haettu 11. 1 2017 osoitteesta Mela: http://mela.fi/sites/default/files/tiedostot/maatalouslomitus/pyyt_2017_nettiin_voimassaolevat_kunnat.pdf
- Mela. (2016). *Tietoa Melasta*. Haettu 20. 12 2016 osoitteesta Mela työpaikkana: <https://www.mela.fi/fi/tietoa-melasta/mela-tyopaikkana>
- Mela. (s. a. a.). *Vakuutukset*. Haettu 12. 1 2017 osoitteesta Mela: <http://asp.hci.fi/mela/tilastot.nsf/7355799fbb8212d4c2256b4800292031/26c2655525be249fc225684d004e3b29?OpenDocument>
- Mela. (s. a. b.). *Lomitustilastot*. Haettu 15. 12 2016 osoitteesta Mela: http://asp.hci.fi/mela/tilastot.nsf/Lomitustilastot_Lukumaarat?OpenView&kunta=005&vertailu=M&tyyppi=U
- Milk Works. (s. a.). *Meijerit Suomessa*. Haettu 12. 2 2017 osoitteesta Milk Works: <http://www.milkworks.fi/milkworks/meijerit-suomessa/Sivut/default.aspx>
- MTK. (2015). *Julkaisut*. Haettu 30. 10 2016 osoitteesta Vuosikertomus 2015: https://www.mtk.fi/julkaisut/vuosikertomus/fi_FI/vuosikertomus2015/
- MTK. (2. 3 2016a.). *Tietoa 11.3. mielenosoituksesta MTK:n tuottajaliitoille, -yhdistyksille ja jäsenille*. Haettu 21. 12 2016 osoitteesta MTK: https://www.mtk.fi/ajankohtaista/uutiset/uutiset_2016/fi_FI/tietoa_1103_mielenosoituksesta/
- MTK. (17. 3 2016b.). *Viljelijöiden viesti otettiin vakavasti*. Haettu 21. 12 2016 osoitteesta MTK: https://www.mtk.fi/ajankohtaista/uutiset/uutiset_2016/fi_FI/traktorimarssi/
- MTK. (2016c). *Maatalous. Maatilat Suomessa*. Haettu 20. 12 2016 osoitteesta https://www.mtk.fi/maatalous/maatilat-suomessa/fi_FI/maatilat-suomessa/

- Nurro, M. (2013a.). *Kuka meidät ruokkii tiukan paikan tullen?* Haettu 31. 1 2016 osoitteesta Ruokatieto Yhdistys ry: <http://www.hyvaasuomesta.fi/hyvaa-suomesta-merkki/miksi-valita-suomalaista/kuka-meidat-ruokkii-tiukan-paikan-tullen>
- Nurro, M. (2013b). *Suomalainen ruoka vauhdittaa talouden rattaita.* Haettu 31. 1 2016 osoitteesta Ruokatieto Yhdistys ry: <http://www.hyvaasuomesta.fi/hyvaa-suomesta-merkki/miksi-valita-suomalaista/suomalainen-ruoka-vauhdittaa-talouden-rattaita>
- Opetushallitus. (s. a.). *Ammatillinen koulutus.* Haettu 12. 27 2016 osoitteesta Opintopolku: [https://opintopolku.fi/app/#!/haku/agrologi%2520\(amk\)?upcoming&page=1&articlePage=1&organisationPage=1&itemsPerPage=25&sortCriteria=0&facetFilters=teachingLangCode_ffm:FI&facetFilters=educationType_ffm:et01.04.01&tab=los](https://opintopolku.fi/app/#!/haku/agrologi%2520(amk)?upcoming&page=1&articlePage=1&organisationPage=1&itemsPerPage=25&sortCriteria=0&facetFilters=teachingLangCode_ffm:FI&facetFilters=educationType_ffm:et01.04.01&tab=los)
- Peda.net. (2017.). *Mitä on alkutuotanto?* Haettu 4. 1 2017 osoitteesta Peda.net: <https://peda.net/oppimateriaalit/e-oppi/n%C3%A4ytekirjat/ylakoulu/maantieto/vanha-ops/suomi2/1tjppoamhsoekjk/moa>
- ProAgria. (2014). *ProAgria työnantajana.* Haettu 20. 12 2016 osoitteesta ProAgria: <https://www.proagria.fi/tietoa-proagriasta/proagria-tyonantajana>
- Raisio. (2017). *Rekrytointi.* Haettu 2. 1 2017 osoitteesta Raisio: <http://www.raisio.com/fi/rekrytointi>
- Raisio. (s. a.). *Brändit ja liiketoiminnat.* Haettu 27. 12 2016 osoitteesta Raisio: http://www.raisio.com/fi_FI/brandit-ja-liiketoiminnat
- Ruokatieto Yhdistys ry. (2016.). *Ruokatieto Yhdistys ry.* Haettu 2. 1 2017 osoitteesta Suomalaisen ruokakulttuurin asialla: <http://www.ruokatieto.fi/ruokatieto-yhdistys-ry/suomalaisen-ruokakulttuurin-asialla>
- Ruokatieto Yhdistys ry. (2017.). *Hyvää Suomesta.* Haettu 2. 1 2017 osoitteesta Hyvää Suomesta-merkin taival: <http://www.hyvaasuomesta.fi/hyvaa-suomesta-merkki/merkin-taival>
- Semex. (s. a.). *Genetics for life.* Haettu 15. 12 2016 osoitteesta Semex: <http://www.semex.fi/finland.html>
- SKAL. (2015). *Tietoa meistä. Erikoisjärjestöt. Elintarvikealan Kuljetusyrittäjät ry.* Haettu 20. 12 2016 osoitteesta http://www.skal.fi/tietoa_meista/erikoisjarjestot/elintarvikealan
- Suomen Meijeriyhdistys. (s.a). *Meijeriteollisuus.* Elintarviketeollisuusliitto. Haettu 20. 12 2016 osoitteesta www.opetin.fi/wp-content/uploads/2013/11/toimialaesittely_meijeriteollisuus.pdf
- Suomen Pankki. (1. 1 2017.). *Työttömyysaste euroalueella ja Suomessa.* Haettu 17. 1 2017 osoitteesta Suomen Pankki Eurojärjestelmä: http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/indikaattorit/Pages/tilastot_indikaattorit_tyottomyysaste_chrt_fi.aspx
- Suomen Sorkkahoitajien Yhdistys. (2016). *SSHY:n jäsenet.* Haettu 15. 12 2016 osoitteesta Suomen Sorkkahoitajien Yhdistys: <http://www.sorkkahoito.com/?sdb=1&laani=k>
- SVT. (12 2016). *Maataloustyöntekijöiden kokonaistuntiansio oli 10,65 euroa toukokuussa 2012.* Haettu 15. 12 2016 osoitteesta Tilastokeskus: http://tilastokeskus.fi/til/ystp/2012/ystp_2012_2013-08-30_kat_001_fi.html
- SVT. (s. a. a.). *Tietoa tilastoista. Käsitteet.* Haettu 4. 1 2017 osoitteesta Tilastokeskus: <http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/tyollinen.html#tab1>
- SVT. (s. a. b.). *Tietoa tilastoista. Käsitteet.* Haettu 4. 1 2017 osoitteesta Tilastokeskus: <http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/tyollinen.html#tab2>
- SVT. (s. a. c.). *Tietoa tilastoista. Käsitteet: työtön.* Haettu 4. 1 2017 osoitteesta Tilastokeskus: <http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/tyoton.html#tab3>

- SVT. (s. a. d). *Yritykset toimialoitain, 2013-2015*. Haettu 23. 1 2017 osoitteesta Tilastokeskus:
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__yrty/020_yrti_tau_102.px/table/tableViewLayout1/?rxid=8b257c99-c802-4c81-a7d1-d28b04a7c50d
- SVT. (s. a. e). *Työvoimatutkimus*. Haettu 14. 11 2016 osoitteesta Tilastokeskus:
<http://www.stat.fi/til/tyti/index.html>
- SVT. (s. a. f). *Yritykset toimialoitain, 2013-2015*. Haettu 16. 2 2017 osoitteesta Tilastokeskus:
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__yrty/020_yrti_tau_102.px/table/tableViewLayout1/?rxid=8b257c99-c802-4c81-a7d1-d28b04a7c50d
- Taloushallintoliitto. (2015). *Tietoa meistä. Tutkimuksia ja tietoa alasta*. Haettu 16. 1 2017 osoitteesta Taloushallintoliitto: <https://taloushallintoliitto.fi/tietoa-meista/tutkimuksia-ja-tietoa-alasta/tutkimusarkisto>
- TE-palvelut. (2017). *Työmarkkinatiedot lihateollisuus*. Haettu 2. 1 2017 osoitteesta Ammattinetti:
http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/583_ammatti
- Terramedia. (s. a.). *Terramedia*. Haettu 12. 2 2017 osoitteesta Terramedia: <http://terramedia.fi/>
- Tilastokeskus. (14. 11 2016.). *Maa- ja puutarhatalouden työvoima*. Haettu 17. 2 2017 osoitteesta Tilastokeskus:
<https://www.stat.fi/meta/til/mptv.html>
- Tilastokeskus. (s. a.). *Tilastot tuottajittain*. Haettu 17. 2 2017 osoitteesta Tilastokeskus:
<https://www.stat.fi/til/tuottajat.html>
- TOP-kompassi. (s. a.). *Oppilaitokset*. Haettu 12. 2 2017 osoitteesta TOP-Kompassi:
<http://www.luontojaymparistooopetus.fi/oppilaitokset>
- Tuotantoeläinlääkäri Yhdistys. (s. a.). *Yleistä TEY:stä*. Haettu 15. 12 2016 osoitteesta Tuotantoeläinlääkäri Yhdistys: <http://tey.karevaara.net/yhdistys/>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2015.). *Toimialojen näkymät*. Haettu 31. 1 2016 osoitteesta TEM toimialapalvelu:
http://www.temtoimialapalvelu.fi/toimialojen_nakymat/toimialojen_nakymat_-katsaukset_2015
- Veräjä, V. (s. a.). *Yleistietoa maataloudesta*. Haettu 12. 2 2017 osoitteesta ProAgria Lappi:
<http://www.lappimaatalous.fi/>
- Viestilehdet. (s. a.). *Viestilehdet Oy*. Haettu 12. 2 2017 osoitteesta Viestilehdet Oy:
<http://www.viestilehdet.fi/index.html>
- Virnes, H. (2013.). *Keski-Suomen pientuottajien näkemyksiä*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Noudettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201305199485>

LIITE 1: TYÖLLISTEN NIMET JA VIITTEET

MAATALOUSYRITTÄJÄT	64277	(Mela, s. a. a)
LOMITTAJAT	7451	(Mela, s. a. b)
SORKKANHOITAJAT	86	(Suomen Sorkkahoitajien Yhdistys, 2016)
MAATALOUSTYÖNTEKIJÄT	2550	(SVT, 2016)
ELÄINLÄÄKÄRIT	230	(Tuotantoeläinlääkäri Yhdistys, s. a.)
FABA	398	(Faba, s. a.)
SEMEX	18	(Semex, s. a.)
MMM	5000	(Maa- ja metsätalousministeriö, s. a.)
RAISIO	400	(Raisio, 2017)
K-MAATALOUS JA KONEKAUPPA	2070	(Kesko, 2015)
VILJAKAUPPA (HANKKIJA)	800	(Hankkija, s. a.)
PROAGRIA	700	(ProAgria, 2014)
ELINTARVIKEALAN KULJETUKSET	640	(SKAL, 2015)
MEIJERI	4600	(Suomen Meijeriyhdistys, s.a)
LIHATEOLLISUUS	7650	(TE-palvelut, 2017)
HONKAJOKI	80	(Honkajoki oy, s.a)
TUKIVALVONTA	150	(MTK, 2016c)
JULKAISUT	118	
(Viestilehdet, s. a.) (Maaseutulehdet, s. a.) (Terramedia, s. a.)		
TUTKIMUS, LUKE JNE	1483	(Luke, 2015)
OPETUS	944	(Kumpulainen, 2014)
FINANSSIALA	1108	(SVT, s. a. e) (Mela, s. a. a)
MELA	200	(Mela, 2016)
EVIRA	648	(Evira, 2016b)
MAVI	210	(Mavi, s. a.)
TILITOIMISTOT (30% ASIAKKAINA, YKSI HOITAA N. 27 ASIAKASTA)	847	
(Taloushallintoliitto, 2015) JA (Kulmala, 2016)		
MTK	91	(MTK, 2015)
RAKENTAMINEN	16406	(Laukkanen, 2014) (Findikaattori, 2016)
SIIVOUSHENKILÖKUNTA (LASKETTU N. 1/TOIMIPAIKKA)		3003 (LIITTEESSÄ 2.)

Yritykset toimialoittain muuttujina Tilastovuosi, Toimiala (TOL 2008) ja Tiedot

	Yritysten lukumäärä	Henkilöstön lkm yhteensä
2015		
016 Maataloutta palveleva toiminta	1 062	1 278
10910 Kotieläinten rehujen valmistus	62	724
283 Maa- ja metsätalouskoneiden valmistus	144	3 966
33122 Maa- ja metsätalouskoneiden korjaus ja huolto	480	814
4611 Maatalousraaka-aineiden, elävien eläinten, tekstiiliraaka-aineiden sekä puolivalmisteiden agentuuritoiminta	34	354
462 Maatalousperäisten raaka-aineiden ja elävien eläinten tukkukauppa	215	1 641
4661 Maa- ja metsätalouskoneiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa ml. traktorit	344	1 715
7731 Maatalouskoneiden ja -laitteiden vuokraus ja leasing	46	33

(SVT, s. a. d)

LIITE 2. TOIMIPAIKKOJEN LUKUMÄÄRÄT SIIVOOJIEN LASKENNASSA JA VIITTEET

TOIMIPAIKKOJEN LUKUMÄÄRÄ

EVIRA	8	(Evira, 2016)
LUKE	38	(Luke, 2015)
HANKKIJA	52	(Hankkija, s. a.)
K-MAATALOUS	78	(Kesko Oyj, s. a.)
MAVI, MELA	2	(Mavi, s. a.) JA (Mela, s. a. a)
PROAGRIA	70	(ProAgria, 2014)
LUONTO- JA YMPÄRISTÖALA AMM. KOULUTUS	36	(TOP-kompassi, s. a.)
AMMATTIKORKEAKOULUT	6	(Opetushallitus, s. a.)
RAISIO	4	(Raisio, s. a.)
LIHATEOLLISUUS	348	(Lihatiedotus, s. a.)
MAASEUTUTOIMISTOT	42	(Mela, 2016)
MEIJERIT	40	(Milk Works, s. a.)
MAA- JA METSÄTALOUSKONEIDEN KORJAUS JA HUOLTO	480	
MAATALOUTTA PELVELEVA TOIMINTA	1062	
MAA- JA METSÄTALOUSKONEIDEN VALMISTUS	144	
MAATALOUSRAAKA-AINEIDEN, ELÄVIEN ELÄINTEN AGENTUURITOIMINTA		34
MAATALOUSPERÄISTEN RAAKA-AINEIDEN JA ELÄVIEN ELÄINTEN TUOKKUKAUPPA		215
MAA- JA METSÄTALOUSKONEIDEN JA -TARVIKKEIDEN TUOKKUKAUPPA ML. TRAKTORIT (SVT, s. a. d)		344

TOIMIPAIKKOJA YHTEENSÄ 3003

LIITE 3. MUIDEN TYÖLLISTEN VIITTEET

Yritykset toimialoittain muuttujina Tilastovuosi, Toimiala (TOL 2008) ja Tiedot

	Yritysten lukumäärä	Henkilöstön lkm yhteensä
2015		
10 Elintarvikkeiden valmistus	1 742	31 465
11 Juomien valmistus	104	2 917
17212 Aaltopahvin sekä paperi- ja kartonkipakkausten valmistus	53	1 379
2015 Lannoitteiden ja typpiyhdisteiden valmistus	14	1 013
202 Torjunta-aineiden ja muiden maatalouskemikaalien valmistus	5	9
2222 Muovipakkausten valmistus	49	1 529
2893 Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneiden valmistus	65	613
463 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan tukkukauppa	1 068	7 980
4711 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan erikoistumaton vähittäiskauppa	2 436	47 131
472 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan vähittäiskauppa erikoismyymälöissä	1 162	4 962
4781 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakkatuotteiden vähittäiskauppa kojuista ja toreilla	185	194
4941 Tieliikenteen tavarankuljetus	9 507	36 574
56 Ravitsemistoiminta	9 917	47 093

(SVT, s. a. f)